

Отношения между Европейския съюз и България

Исторически и геополитически контекст

България, която е окръжена от Черно море на изток, от р. Дунав на север и от планините по границите с Гърция и бившата югославска република Македония, има площ от 111 000 кв. км и население от 8,3 милиона души. Съществуването на българската държава датира от 681 г. и тя е допринесла значително за еволюцията на славянската култура. Постигнала независимост от Отоманската империя през 1878 г, до 1946 г. България бе конституционна монархия. Участва в Първата балканска война през 1912 г. срещу Отоманската империя, както и във Втората балканска война през следващата година, когато загуби значителна част от територията си. България бе на страната на Германия през Първата световна война, след която загуби нови земи, както и през голяма част от Втората световна война, макар че успешно се противопостави на депортирането на евреите от територията си. През 1944 г. България се присъедини към Съюзните сили. През 1946 г. довоенните граници на България бяха потвърдени.

След войната България за кратко бе окупирана от съветски войски. След проведен референдум през септември 1946 г. монархията бе премахната и бе обявена Народна република. През 1947 г. комунистическата партия установи своя контрол. През 1956 г. на власт идва Тодор Живков и управлява страната повече от тридесет години. Силно централизираната икономика даде приоритет на национализираната индустрия, което доведе до рязко увеличение на дела на промишлеността в икономиката. В селското стопанство бе наложена колективизация и кооперациите бяха реорганизирани в големи АПК. От седемдесетте години нататък икономическият растеж забави своите темпове, а през втората половина на осемдесетте години спря.

През ноември 1989 г. комунистическото управление в България рухна. Преходът към демокрация, вдъхновен от подобни развиятия в други бивши комунистически страни, бе внезапен и мирен. Тодор Живков бе свален и преходно правителство доведе страната до първите свободни избори след войната. Оттогава българският политически живот видя неколkokратни смени на правителства и значителна степен на поляризация, но също и уважение към конституционния ред и практическа липса на насилие. Изборите през юни 1990 г. бяха спечелени от българската социалистическа партия (БСП), наследник на Комунистическата партия. Правителството на БСП обаче бе принудено от икономическата криза да подаде оставка през ноември 1990 г., като бе заместено от "програмно" правителство. Новите избори през октомври 1991 г. доведоха до коалиционно правителство, ръководено от Съюза на демократичните сили (СДС), но през следващата година и то бе заменено от непартийно правителство. Изборите през 1994 г. доведоха до правителство с мнозинство на БСП, което обаче бе принудено от нови икономически проблеми да подаде оставка през февруари 1997 г., за да бъде заменено със служебно правителство. Президентът Стоянов, избран два месеца по-рано с подкрепата на СДС, изигра значителна роля за превеждане на страната през последвалата политическа криза до нови избори през април 1997 г., довели до мнозинство за СДС и съюзниците му.

Позицията на България по отношение на Европейския съюз

Стратегическата цел за интегриране в ЕС се поддържа с консенсус от всички правителства от 1990 г. насам. Молбата на България за членство в Съюза, която на практика бе подкрепена с единодушно решение на Народното събрание, бе подадена на 14 декември 1995 г. В Меморандума на правителството, който придружаваше молбата, се казва: "Членството на България в Европейския

съюз е стратегическа цел, която отразява националните интереси на държавата. То ще доведе до консолидиране на резултатите от демократичните реформи, извършени от началото на 90-те години, до политическо признание за техния успех и ще бъде важен фактор за икономическото развитие на страната. Стабилизирането на демокрацията и утвърждаването на пазарната икономика в България е в интерес както на страните от нашия регион, така и на цяла Европа и ще повиши сигурността и стабилността на континента. Стремешът към пълноправно членство в ЕС отразява желанието и готовността на България да участва в реализацията на идеята за обединена Европа, Европа на мира, просперитета и социалната справедливост.”

На 29 януари 1997 г., по време на посещението си в Европейския парламент, президентът Стоянов заяви: “Бих искал да потвърдя пред този висок форум нашата решимост да следваме пътя на интеграцията с Европейския съюз и реализирането на общите европейски ценности. Това е първостепенен приоритет на българската политика, по който ...съществува широк консенсус сред политическите сили. Основната движеща сила на динамичното развитие на сътрудничеството и все по-пълното интегриране на нашата страна с Европейски съюз е: последователното прилагане на Европейското споразумение за асоцииране и на стратегията, приета от Европейския съюз, за подготовка на асоциираните страни за пълноправно членство, както и препоръките на Бялата книга относно участие в общия пазар ...”

На 21 май 1997 г., в изказването си при встъпване в длъжност в Народното събрание министър-председателят Костов заяви: “Европейският избор на България е израз на консенсуса, който се очерта в хода на дългия и мъчителен път, изминат от българското общество през последните седем години”.

Договорни отношения

Дипломатическите отношения между Европейските общности и България бяха установени през 1988 г. Споразумение за търговия и сътрудничество бе подписано през май 1990 г. Европейското споразумение за асоцииране бе подписано на 8 март 1993 г. и влезе в сила на 1 февруари 1995 г. Временно споразумение, обхващащо търговски аспекти на Европейското споразумение за асоцииране, влезе в сила на 31 декември 1993 г. и замени Споразумението от 1990 г.

Понастоящем Европейското споразумение за асоцииране е правната основа на отношенията между България и Съюза. Целта му е да създаде рамка за политически диалог, да насърчи развитието на търговските отношения между страните, да създаде правна основа за техническата и икономическата помощ на Общността и подходяща рамка за подкрепа на постепенното интегриране на България в Съюза. Институционната рамка на Европейското споразумение за асоцииране съдържа необходимия механизъм за прилагане, управление и наблюдение на всички области на отношенията. Подкомитети разглеждат въпросите на техническо ниво. Комитетът за асоцииране, който заседава на ниво висши държавни служители, дава възможност за задълбочено разискване на въпросите и често намира решения на проблемите, възникващи от Европейското споразумение за асоцииране. Съветът за асоцииране разглежда цялостното състояние и перспективи на отношенията и предоставя възможността за преглед на българския напредък в подготовката за присъединяването.

През март 1995 г. предишното правителство създаде междуведомствен координационен механизъм за насърчаване политиката на европейска интеграция. Механизмът включва Правителствен комитет, ръководен от министър-председателя, координационна комисия на ниво заместник министри, ръководена от Секретар на Министерския съвет по европейска интеграция, редица технически работни групи и Секретариат по европейска интеграция. Сегашното правителство

обсъжда изменения в този механизъм.

Предприсъединителната стратегия

Прилагане на Европейското споразумение за асоцииране и Бялата книга

Институционната рамка на Европейското споразумение за асоцииране е напълно действаща и функционира в съответствие с договорения график. Съветът по асоцииране е заседавал три пъти, а Комитетът по асоцииране - два пъти. Създадени са девет многодисциплинарни подкомитета, които заседават редовно. Съвместният парламентарен комитет ЕС-България е заседавал три пъти. Въпроси, свързани с приложението на Европейското споразумение за асоцииране, възникнаха по отношение на компенсирането на България за късното влизане на Споразумението в сила, изравняването на тарифите и квотите за българския износ с приложимите за Вишеградските страни и адаптация на Европейското споразумение за асоцииране след Уругвайския кръг и последното разширение на Съюза. Всички тези въпроси са решени.

Бялата книга на Европейската комисия от 1995 г. за Вътрешния пазар посочи законодателството, което страните-кандидатки трябва да въведат и приложат, за да изпълнят общностните достояния, а също така определи елементите, които са съществени за въвеждане на единния пазар (известни като мерки от Етап I), които се нуждаят от приоритетно внимание. В отговор на Бялата книга през май 1996 г. българското правителство прие "Стратегия за прилагане на препоръките от Бялата книга". Документът прави цялостен преглед на действащото българско законодателство в светлината на изискванията, произтичащи от законодателството и достоянията на Съюза. Той дава и график за процеса на законодателно сближаване и определя отговорните държавни органи. На Съвета по законодателство към Министерството на правосъдието (неотдавна преименувано на Министерството на правосъдието и правната евроинтеграция) бе възложено да осигурява съвместимостта на проектите за нормативни актове със законодателството и практиката на ЕС. Новото правителство обеща да изготви национална стратегия за ускоряване подготовката за членство в ЕС.

България има добър напредък по Европейското споразумение за асоцииране. Проблемите по въпроси на търговията са малко на брой. Слабостта на вътрешните координационни структури затрудни пълноценното оползотворяване на споразумението, но новото правителство е поело ангажимент да ги подобри.

Структуриран диалог

България участва в структурирания диалог, който вижда като инструмент за подготовката си за присъединяване. На различни форуми България представи документи, отразяващи позицията, включително документ за предприсъединителната си стратегия.

Отношения между Европейския съюз и България

Засилената предприсъединителна стратегия

На 30 март 1998 г. на срещата на Министрите на външните работи на петнадесетте държави-членки на ЕС, десетте страни-кандидати от Централна и Източна Европа и Кипър, официално беше открит процесът на присъединяване. Преди тази среща бяха приети конкретни Партньорства за присъединяване за подпомагане на страните-кандидати в подготовката им за членство. В тези документи се излагат приоритетите на по-нататъшната работа и допълнителната финансова помощ, предоставяна от ЕС. През месец май България представи първия вариант на своята Национална програма за приемане на европейското законодателство, която по-подробно описва дейностите, необходими за изпълнението на целите, залегнали в Партньорство за присъединяване. На 3 април стартира аналитичният преглед на европейското законодателство - т.нар. "screening". Предприсъединителната помощ ще бъде значително увеличена. Успоредно с Програма Фар, след 2000 година тя ще включва помощ за селското стопанство и структурен инструмент, който ще даде приоритет на мерките, подобни на тези на Кохезионния фонд в околната среда и транспорта. Програма Фар ще бъде фокусирана върху изграждането на институциите и инвестициите в други области.

Най-новото развитие в двустранните отношения

България продължи правилното прилагане на Европейското споразумение и допринесе за гладкото функциониране на различните съвместни институции.

Съветът по асоцииране проведе среща през октомври 1998 г. Срещи на Съвета по асоцииране бяха проведени през октомври 1997 г. и октомври 1998 г. Срещата през октомври 1998 г. беше първата, на която беше дискутирано изпълнението на приоритетите на Партньорство за присъединяване. Системата от подкомитети продължава да функционира като форум за технически дискусии. След публикуването на Становището, Съвместният Парламентарен Комитет, съставен от представители на българския и Европейския Парламент, проведе четири срещи, през юли и ноември 1997 г., и през юни и ноември 1998 г. През 1998 г. беше създаден Съвместен консултативен икономически и социален комитет.

България продължава да изразява загриженост по повод визовите изисквания на ЕС за нейните граждани и е подала молба за вдигането на тези ограничения.

През 1997 г. ЕС остана основен търговски партньор за България с дял от 43 % в общия износ на България и 37 % в общия внос на България. И докато делът на износа на ЕС беше увеличен по сравнение с 1996 г., делът на вноса на ЕС остана непроменен за същия период. Сравнен с 1996 г. износът на ЕС през 1997 г. нарасна от 1.7 на 1.8 милиарда ЕКЮ. България имаше положителен търговски баланс за 1997 г. в размер от 0.24 милиарда ЕКЮ.

Към Европейското споразумение беше подписан протокол за адаптиране на ЕСА в областта на селскостопанската продукция и преработените селскостопански стоки, отчитащ резултатите от Уругвайския кръг и присъединяването на Австрия, Финландия и Швеция към ЕС.

Бяха разрешени няколко търговски въпроса (напр. премахване на таксата за митническо обслужване, ранното премахване на вносната такса, по-нататъшно уеднаквяване на ДДС, акцизите и Митнически Кодекс). България помоли за удължаване на преходния период по държавните помощи за стоките, покривани от Договора на Европейската общност за въглища и стомана ECSC (European Coal and Steel Community).

Програма Фар за 1998 г. включва национално разпределение на средства (68 МЕКЮ), базиращо се върху приоритетите на Партньорство за присъединяване, за подпомагане на определени икономически реформи, засилване на административните възможности, ядрената безопасност, както и за участието в програми на Общността и програма ТЕМПУС. Бяха отпуснати допълнителни 51 МЕКЮ за програмата за трансгранично сътрудничество.

Допълнително бяха осигурени средства по линията на "механизма за догонване - catch-up facility"² за проекти свързани с реституцията на земята, реформата на банките и предприятията, и борбата с корупцията в рамките на българската митническа администрация.

По новата линия за подпомагане на широкомащабните инфраструктурни проекти, съвместно финансирана от Европейската инвестиционна банка и международните финансови институции, ще бъдат осигурени 20 МЕКЮ за рехабилитация на ж. п. линии през 1998 г.

България участва и се възползва от финансираните по Фар многостранни и хоризонтални програми, като например в областта на митниците, ядрената безопасност, околната среда, малките и средни предприятия, статистиката, реформата в държавната администрация и TAIEX.

Развитие на отношенията по Европейското споразумение между ЕС и България (включително двустранни търговски взаимоотношения)

България участваше активно в правилното прилагане на Европейското споразумение и подпомогна плавното функциониране на различните институции.

През октомври 1998 г. се състоя заседание на Съвета по асоцииране. Следващо заседание е насрочено за ноември 1999 г. През юли 1999 г. се проведе заседание на Комитет по асоцииране. Системата от подкомитети продължава да функционира като форум за технически дискусии. След изготвянето на предхождащия редовен доклад на Комисията, Съвместният парламентарен комитет, състоящ се от представители на българския и европейския парламент, проведе две заседания, през декември 1998 г. и март 1999 г. През януари 1999 г. се състоя и първото заседание на Съвместния консултативен икономически и социален комитет.

Делът на Европейския съюз във външно-търговския обмен на България нарасна от 44.7% от износа за 1997 г. на 50.6% през 1998 г. и достигна 60.3% през първото тримесечие на 1999 г. Делът на Европейския съюз във вноса се увеличи от 38.7% през 1997 г. на 49% през 1998 г. и 49.3% през първото тримесечие на 1999 г. Двете основни стокови групи, както за вноса така и за износа, са текстил и химически продукти. България изнася черни метали за ЕС и внася техническо оборудване от ЕС.

През март 1999 г. Съветът възложи на Комисията да започне преговори с асоциираните страни с оглед на нови реципрочни отстъпки в областта на земеделието.

С приемането на решение на Съвета по асоцииране за промени в протокол N 4 на Европейското споразумение, България въведе и от 1 януари 1999 г. прилага "Паневропейското споразумение за произход на стоки" в отношенията си с търговските си партньори от ЕС, ЕФТА, ЦЕФТА и Турция. Междувременно през декември 1998 г. беше открита антидъмпингова процедура срещу България в стоманодобивния сектор, свързана с вноса на горещо валцувани рулони.

В съответствие с приоритетите в Партньорство за присъединяване, през юни 1999 г., беше направена съвместна оценка на приоритетите на средносрочната икономическа политика на България. Сформира се съвместна работна група за изготвяне на реалистичен график за затваряне на блокове от 1 до 4 в АЕЦ "Козлодуй".

В рамката на усъвършенстваната предприсъединителна стратегия и с оглед на съответните решения на Съвета по асоцииране, България участва в следните програми на Общността: "Младежта за Европа", "Сократ", "Леонардо да Винчи", "Сейв II", "Трета програма за МСП", "Калейдоскоп", "Ариана", "Рафаел", "Борба със СПИН", "Борба с рака". Освен това България участва в Петата рамкова програма в областта на научните изследвания, технологичното развитие и демонстрациите.

Партньорство за присъединяване / Национална програма за приемане законодателството на ЕС

През март 1998 г. бе приет документ "Партньорство за присъединяване". Неговото изпълнение се разглежда в раздел Г на този доклад.

През май 1999 г., България представи актуализираната си Национална програма за приемане законодателството на ЕС, в която се очертава нейната стратегия за присъединяване, включително как възнамерява да изпълни приоритетите от Партньорство за присъединяване. (виж Раздел Г).

Пред-присъединителна помощ: Фар

През 1999 г. Фар беше главният финансов инструмент за оказване на помощ по

пред-присъединителната стратегия на България.

Програмата е "присъединително насочена", фокусирайки помощта по приоритетите от Партньорство за присъединяване, с което помага на страните-кандидатки да изпълнят Копенхагенските критерии. Около 30% от парите по Фар се използват за "институционално изграждане" (т.е. за подобряване капацитета на страните-кандидатки по прилагане законодателството на ЕС; виж "побратимяване"), а останалите 70% се използват за инвестиции в укрепване на институционалната инфраструктура, за да се гарантира пълно съответствие със законодателството на ЕС и да се засили икономическото и социалното сближаване, включително ефектът от реструктурирането на важни сектори от икономиката.

През периода 1989-1999 г., по програма Фар на България са отпуснати 865.5 МЕВРО.

Националната програма Фар за 1999 г. възлиза на 50.5 МЕВРО, които са насочени към изпълнението на следните приоритети:

- » по-нататъшно интегриране на ромското малцинство (0.5 МЕВРО)
- » реформиране на икономиката чрез обучение по управление и стимулиране на малките и средни предприятия (4.8 МЕВРО)
- » укрепване на институционалния и административния капацитет в областта на държавната администрация (институт за обучение на служители от държавната администрация и Министерство на финансите), на конкуренцията и държавните субсидии (6.5 МЕВРО)
- » укрепване на сътрудничеството в сферата на правосъдието и вътрешните работи (гранично управление, полиция, съдебна реформа) (9.5 МЕВРО)
- » подкрепа за околната среда (институционално изграждане и инвестиции) (4.9 МЕВРО)
- » развитие на селското стопанство (идентификация на животните, превантивен граничен контрол, фитосанитарен контрол, статистика, сближаване на законодателството с това на ЕС, прилагане законодателството на ЕС за виното) (10.3 МЕВРО)
- » заетост и социално дело, чрез дейности по активизиране пазара на труда ("Красива България") (4.5 МЕВРО)
- » участие в различни Програми на Общността и в ТЕМПУС (9.6 МЕВРО)

Допълнителни 30 МЕВРО бяха отпуснати за програмите по Трансгранично сътрудничество (ТГС), които обхващат сега и Румъния. По тези програми ще се оказва помощ в областта на транспортната инфраструктура, телекомуникациите и рехабилитацията на околната среда. Допълнително, финансова помощ ще се отпуска по Пред-присъединителните фондове, за проекти, свързани със създаването на работни места и стимулирането на преките външни инвестиции (14 МЕВРО).

България участва, също така, и получава помощ по Фар, по линия на многонационалните и хоризонталните програми, като ТАЙЕКС, програмата за малки и средни предприятия и програмата "Широкомасщабна инфраструктура"

От 1990 г. Фар оказва помощ по ключови елементи от икономическата и структурната реформа.

Това се изразява предимно в техническа помощ, подкрепа за институционалното изграждане и развитие на политиката. Постепенно средствата по Фар бяха, също така, насочени към инвестиции по приоритети определени от Правителството като решаващи за фундаменталното реструктуриране на икономика в дългосрочен план.

Като цяло, резултатите постигнати по Фар са положителни. Помощта по Фар послужи на България в хода на реформите, за да се приравни с критериите на пазарната икономика, демократичното общество и другите изисквания за членство в ЕС. Ефективен трансфер на ноу-хау, скъпо оборудване и финансови ресурси бяха предоставени в няколко значими сфери:

» Във връзка с икономическата реформа и изпълнението на програмата за масова приватизация, която завърши през 1997 г., съдействие бе оказано за приватизирането на 8% от държавното имущество, включително на 1000 предприятия; и за осигуряването на приватизационни агенти, които ускориха процеса на приватизация на големите предприятия, представляващи 6% от държавното имущество.

» В селското стопанство, се подпомогна създаването на 33 частни кредитни кооперации, чрез които беше отпуснат заем на 6,000 частни фермери, за общата сума от 7 МЕВРО.

» Във връзка с процеса на социалното и икономическо сближаване, спешна социална помощ бе предоставена в отговор на икономическата криза от периода 1996-97 г., чрез финансово подпомагане на 25% от най-бедните домакинства. Програмата за създаване на работни места се изпълняваше съвместно с Програмата за развитие на ООН, осигурявайки работа на 3 500 безработни и професионално обучение на други 2 000.

» Във визовата политика беше оказано съдействие за въвеждането на модерна система за визов контрол, предоставяща актуална информация, в съответствие със стандартите на ЕС. Това беше значителна крачка напред, в процеса на хармонизиране на визовата политика на България с тази на ЕС.

Система за управление на Фар

Системата на управление по Фар бе реформирана през 1998 г. и 1999 г., за да се подобри скоростта, ефикасността, ефективността и прозрачността на дейностите по Фар. От самото начало, помощта по Фар се осъществяваше на децентрализирана основа. Властите от страната партньор поеха отговорността за договарянето и изплащането на помощта. При все това, съгласно системата за Финансово регулиране на Европейската общност, Комисията контролира процедурата на договориране и парафира всички договори, финансирани по линия на Фар и подписани от страната партньор, преди те да влезнат в сила. Благодарение на помощта за координиране на процедурите по Фар, САПАРД и ИСПА, която беше одобрена през юни 1999 г., Комисията ще може да използва външен последващ контрол върху договорирането, в случаите когато счете, че финансовият контрол упражняван от страната партньор е достатъчен. Тази възможност ще бъде анализирана за всяка отделна страна и за всеки отделен сектор, и ще бъде въведена постепенно.

Междувременно, и с оглед на желаното насочване на изпълнението на програмите по Фар, Комисията прехвърли голяма част от отговорността по надзора върху договорирането на своите Делегации в страните партньорки.

Изпълнителските структури по Фар в България бяха рационализирани, за да се увеличи

прозрачността и избегне разпиляването на средства. Този процес увеличава отговорността на страната-кандидат чрез използването, доколкото е възможно, на устойчиви институции и изпълнителски агенции, които след приемането на страната за член ще отговарят за управлението и изпълнението на програмите, финансирани от фондовете на Общността.

През декември 1998 г. бе създаден Национален фонд към Министерство на финансите, като централно звено, по линията на което ще постъпват средствата по Фар, както и от други фондове на ЕС. Националният фонд носи пълната отговорност за финансовото управление на средствата и за спазване правилата за доставки по Фар, за отчитане и финансов мениджмънт, както и за наличието на съответната информационна система по проектите. Създадено бе, също така, Централно звено за финансиране и договориране към Министерство на финансите, за да се увеличи прозрачността на финансовата администрация, счетоводството и разплащанията. Във връзка с инвестициите по Фар, България започна изграждането на ограничен брой изпълнителски агенции, които ще носят отговорността за изпълнението на конкретни проекти.

България отбеляза прогрес в изпълнението на програма Фар, но правителството трябва да отдели по-голямо внимание за гарантиране на необходимия солиден управленски капацитет.

Пред-присъединителна помощ 2000

През периода 2000 - 2006 г., пред-присъединителната помощ за страните-кандидатки ще бъде повече от удвоена. Успоредно с програма Фар, от 2000 г., ще бъде отпускана помощ за развитието на земеделието и селските райони (САПАРД), както и по линия на структурния инструмент (ИСПА), при който приоритетно място ще се отделя на мерки близки до тези на фонда за сближаване, в сферата на околната среда и транспорта.

През периода 2000-2002 г., индикативната сума на финансовата помощ ще възлиза на около 300 МЕВРО по Фар (включително ТГС), 156.3 МЕВРО по САПАРД и 249 до 375 МЕВРО по ИСПА.

Побратимяване

Едно от големите предизвикателства, пред които са изправени страните-кандидатки, е необходимостта от укрепване на техния административен капацитет за приемане законодателството на ЕС. Европейската комисия предложи да мобилизира значителни човешки и финансови ресурси, за да помогне в тази насока, чрез побратимяване на ведомства и агенции. Богатият опит на страните-членки е предоставен сега на страните-кандидатки, по линия на дългосрочното изпращане на държавни служители от страните-членки. Силната подкрепа и ответна реакция на страните-членки, означава, че побратимяването, което обхваща 108 проекта, в които са се включили всички страни-кандидатки и почти всички страни-членки, е в момента в процес на реализация.

Досегашното финансиране на проекти за побратимяване по Фар се фокусираше основно върху приоритетни сектори като земеделие, околна среда, публични финанси, правосъдие и вътрешни работи и подготвителни мерки за Структурните фондове.

Досега за България са финансирани 10 проекта за побратимяване. В областта на земеделието Италия ще оглавява проект за усъвършенстване на националната система за ветеринарен контрол, а Франция, Холандия и Великобритания ще работят в областта на фитосанитарния контрол. Германия ръководи проект за уеднаквяване на законодателството в областта на фитосанитарния контрол. В сферата на околната среда Германия, Австрия и Франция сформираха консорциум, който да подпомогне уеднаквяването на законодателството и разработването на Национален план за действие. Във финансовия сектор се очаква преразглеждане на Закона за митниците и укрепване на структурите за борба с корупцията. Дания ще ръководи проект по безопасност на труда.

Испания подкрепя разработването на регионални и структурни стратегии. Великобритания и Гърция оглавяват проекти за създаване на звена по ИСПА и Сапард.

Побратимяване е предвидено за осем проекта в програмата за 1999 г. В допълнение се предвиждат широк кръг проекти в областта на правосъдието и вътрешните работи, проект за укрепване на Агенцията по застрахователен надзор, институционално изграждане на Министерството на околната среда и водите и развитие на административния капацитет за приемане и прилагане на законодателството на ЕС в сферата на земеделието.

Аналитичният преглед на законодателството на ЕС за България приключи с изключение на частта, касаеща земеделието, която е запланувана за средата на октомври 1999 г.

Неотдавнашно развитие на отношенията по Европейското споразумение за асоцииране (включително двустранни търговски отношения)

България продължи да изпълнява коректно Европейското споразумение и да допринася за гладкото функциониране на различни съвместни институции.

Съветът по асоциирането проведе заседание на 16 ноември 1999 г. и 10 октомври 2000 г. На 20 юли 2000 г. се състоя заседание на Комитета по асоцииране. Системата от подкомитети продължава да функционира като форум за технически дискусии.

Съвместният парламентарен комитет, състоящ се от представители на българския и европейския парламенти, проведе две заседания - през м. октомври 1999 г. и м. юли 2000 г. Второто заседание на Съвместния консултативен икономически и социален комитет се състоя през м. ноември 1999 г., а третото - през м. март 2000 г.

Делът на Европейския съюз в общия външно-търговски обмен на България нарасна от 49.6% от целия износ за 1998 г. на 52.6% през 1999 г. Делът на Европейския съюз във вноса нарасна от 44.9 % на 48.6% през 1999 г. Главните износни стоки на България за ЕС през 1999 г. бяха текстилни произведения и черни метали, а главният внос от ЕС - машини.

През м.март 1999 г. Съветът възложи на Комисията да започне преговори с асоциираните страни с оглед на нови реципрочни отстъпки за селскостопански произведения. Преговорите, къито съставляват част от общия присъединителен процес, бяха проведени на реципрочна основа и с цел да доведат до справедливо равновесие между интересите на Европейската общност, държавите-членки на ЕС и на България. Преговорите бяха основани върху принципа на неутралността по отношение на функционирането на САР.

Преговорите с България бяха приключени между преговарящите през м. май 2000 г. В резултат от новото споразумение, приблизително две трети от двустранната търговия със селскостопански произведения ще спечели от преференции. Режимът влезе в сила на 1 юли 2000 г. на независима основа в очакване на сключването на Допълнителен протокол към Европейското споразумение. Все още се водят преговори за преработени селскостопански произведения. Тъй като текущото споразумение за търговия с вина изтича в края на 2000 г., в ход са преговори за ново споразумение.

През м. юли 2000 г. Съветът възложи на Комисията да започне преговори с асоциираните страни с оглед нови реципрочни отстъпки в областта на риболова и рибните продукти.

При антидъмпинговата процедура срещу България в стоманодобивния сектор (между други такива), свързана с вноса на горещо валцувани рулони и открита през м. декември 1998 г., разследването беше приключено и в началото на тази година беше постигната договореност за цена.

През м. юни 1999 г. България и Комисията подписаха Съвместна оценка на приоритетите на средносрочната икономическа политика на България. Съвместната оценка представя главните цели на макроикономическата политика за следващите три години и е в тясна връзка с цялостната средносрочна икономическа програма на страната; тя е обвързана с по-големи средства, предоставени по линия на Международния валутен фонд. България успешно завърши предприетите действия по средносрочната икономическа програма въпреки наличието на някои нерешени по-маловажни въпроси.

През м. ноември 1999 г. беше постигната договореност за ранното затваряне на блокове 1-4 в Атомната електрическа централа "Козлодуй". Съгласно Споразумението, подписано между българското правителство и Европейската комисия, относно окончателното затваряне на блокове 1

и 2 до 2003 г. и ранното затваряне на блокове 3 и 4, точната дата на затваряне на последните два блока, които, по разбиране на Комисията, следва да бъде през 2006 г. най-късно, ще бъде определена през 2002 г. по договореност с Комисията. Комисията, от своя страна, предложи пакет от значителна многогодишна помощ за енергийния сектор на България, включително субсидии и заем на "Евратом". Съвместната работна група, сформирана през 1999 г., провежда заседания от м. ноември с оглед осигуряване на своевременно изпълнение на Споразумението. Заемът от "Евратом" за модернизиране на блокове 5 и 6 на АЕЦ "Козлодуй" беше подписан през м. май, а Международният фонд за подкрепа на затварянето под управлението на Европейската банка за възстановяване и развитие беше създаден през м. юни.

Партньорство за присъединяване / Национална програма за приемане на законодателството на ЕС

Документът "Партньорство за присъединяване", приет през м. март 1998 г., беше окончателно оформен през м. февруари 2000 г. Неговото изпълнение се разглежда в раздел Г на настоящия доклад.

През м. май 2000 г. България представи актуализираната си Национална програма за приемане на законодателството на ЕС (НППЗЕС), в която се очертава нейната стратегия за присъединяване, включително това как възнамерява да постигне изпълнение на приоритетите от "Партньорство за присъединяване" (вж. раздел Г по-долу).

Пред-присъединителна помощ

От м. януари 2000 г. съществуват три пред-присъединителни инструмента, финансирани от Европейската общност за подпомагане на кандидатстващите страни от Централна Европа в тяхната пред-присъединителна подготовка: Програмата "ФАР"; "ИСПА" финансира едромащабни инфраструктурни проекти в областта на околната среда и транспорта; "САПАРД" подпомага развитието на земеделието.

През 2000-20002 г. индикативните финансови постъпления за България са 100 МЕВРО от ФАР, 52 МЕВРО от САПАРД и между 83-125 МЕВРО от ИСПА.

Програмата ФАР предоставя помощ на страните от Централна Европа от 1989 г. насам, като ги подпомага през периода на мащабно икономическо преустройство и политически промени. Сегашната "пред-присъединителна" насоченост влезе в действие през 1997 г. в отговор на решението на Европейския съвет от Люксембург за разгръщане на настоящия процес на разширяване.

ФАР предоставя подкрепа на кандидатстващите страни от Централна Европа за "институционално изграждане", инвестиции за укрепване на институционалната инфраструктура, необходима за осигуряване на прилагане на законодателството на ЕС и инвестиции за засилване на икономическото и социалното сближаване. Тази подкрепа включва съвместно финансиране на техническа помощ, "побратимяване" и съпътстващи проекти за инвестиционна подкрепа, за да подпомогне тези страни в усилията им да приемат законодателството на ЕС и укрепи или създаде институциите, необходими за изпълнение и прилагане на законодателството на ЕС. Това помага също така на страните-кандидатки да развият механизми и институции, които ще бъдат необходими за усвояване на "Структурните фондове" след присъединяването и се подкрепя от ограничен брой мерки (инвестиции или програми за безвъзмездно отпуснати суми) с регионална или тематична насоченост.

Около 30% от средствата по линия на ФАР се използват за "институционално изграждане", а останалите 70% се използват за финансови инвестиции за осигуряване на съответствие със законодателството на ЕС и засилване на икономическото и социалното сближаване. През периода 1990-1999 г. по Програмата ФАР на България са отпуснати 1000 МЕВРО.

През 2000 г. отпуснатите средства по линия на ФАР за България възлизат на 118 МЕВРО (включително отпуснати по изключение от резерва) , които са насочени към изпълнение на следните приоритети:

- » Икономическа реформа (6 МЕВРО): проекти за преустройство на държавните железници, институционално изграждане в Министерството на икономиката и след-приватизационна подкрепа за предприятия.

- » Приемане на законодателството на ЕС и укрепване на нормативната рамка (15 МЕВРО): проекти в областта на оценяване на съответствието с това законодателство, държавните поръчки, околната среда, безопасността по море, както и регламентиращите органи в сферата на енергетиката, енергийната ефективност и далекосъобщенията.

- » Икономическо и социално сближаване (15 МЕВРО): проекти за развитие на малките и средните предприятия и професионално обучение в двата района, определени за целта в Плана за национално развитие.

- » Укрепване на правовия ред и защита на уязвимите групи от населението (22 МЕВРО): проекти в прокуратурата, контрола над границите по суша и море, борбата срещу наркотиците и благосъстоянието на децата, настанени в заведения.

- » Държавни финанси и управление на средствата по линия на ЕС (13 МЕВРО): проекти в сферата на публичния вътрешен финансов контрол и независими външни одиторски проверки, данъчна администрация, национална и селскостопанска статистика, , органите за изпълнение CFCU и САПАРД и структура за подготовка на проекти на ФАР.

- » Участие в програми на ЕС (19 МЕВРО): финансиране, което да помогне на България да посрещне разходите по участието в избрани програми на ЕС през 2000 и 2001 г.

Допълнителна сума от 28 МЕВРО беше отпусната за програмите за трансгранично сътрудничество, свързано главно с инфраструктурни проекти по границите на България с Гърция и Румъния. България също така участва в и извлича ползи от многонационални и хоризонтални програми финансирани от Фар като например ТАИКС (TAIEX) и програмата за малки и средни предприятия. В рамките на разширената пред-присъединителна стратегия и в изпълнение на съответните решения на Съвета по присъединяване България участва в следните програми на Общността: предотвратяване на СПИН, борба с рака, ФИСКАЛИС, Леонардо да Винчи II, Сейв II, малки и средни предприятия, Сократ II. Младежта на България също е включена в Петата рамкова програма за изследователска дейност, технологично развитие и демонстриране и Петата рамкова програма на Евроатом за изследователска дейност, технологично развитие и демонстриране. Въз основа на предложението на Комисията, Съветът е в процедура на приемане на решение за участие в програмата Медиа II. Освен това България е заявила намерението си да участва в програмата на

Общността Култура 2000. След началото на преговорите за участие на България в Европейската агенция за околна среда беше постигнато споразумение. След ратификацията на това споразумение и влизането му в сила, предвидено за началото на 2001 г., България ще стане член на Агенцията. В допълнение на годишната сума по Фар Комисията предложи на България допълнително финансиране по Фар, свръх и извън нормалната сума, в контекста на споразумението, постигнато през м. ноември 1999 г. за датите на предсрочно закриване на реактори от № 1 до № 4 на АЕЦ «Козлодуй». Споразумението предвижда при изпълнението на определени условия допълнително финансиране по Фар от 100 милиона Евро за периода 2001-2002 г.г. и други 100 милиона Евро за периода 2003-2007 г.г. Средствата ще бъдат използвани за реструктуриране и реформа на енергийния сектор и ще бъдат управлявани до голяма степен от ЕБВР. Първият транш от 27 милиона Евро е предоставен на разположение през 2000 г.

Като цяло въздействието на Фар в България е положително. В редица важни области като икономическата трансформация и структурната реформа, модернизирането на държавните институции и съдебната власт, приемането и прилагането на законодателството на Европейския съюз (*aquis communautaire*), и важни въпроси, свързани с социалната еднородност и защитата на човешките права беше осъществен ефективен трансфер на ноу-хау и нестандартно оборудване и на финансови средства.

Три примера на успешни проекти по Фар са:

» Програмата за подпомагане на структурната реформа (20 милиона Евро) подкрепя от 1997 г. програмата за икономическа реформа и развитие на частния сектор в България. Програмата допринесе за съществен напредък в приватизацията и ликвидацията на държавните предприятия и банки, привличането на чужди инвестиции и засилване на ролята на ключови институции. Тя помогна на България да изпълни задълженията си по последователни заемни споразумения с МВФ и Световната банка.

» Проектът «Красива България» (3 милиона Евро) съдейства да се облекчи бедността в редица райони на България като съдейства за създаване на нови работни места, обучение на безработни и подобряване на градската инфраструктура. В схемите за създаване на временна трудова заетост бяха включени 3 500 души и бяха обновени над 200 сгради. Проектът беше осъществен в сътрудничество с ПРООН и засили видимото присъствие на програмата Фар в България.

» Проектът за Професионално образование и обучение (VET) (3 милиона Евро) подпомогна развитието на нови програми за подбрани професии в професионалните училища, изградени въз основа на програмния модел за след средно образование, разработен при предишна програма на Фар. Беше предоставено също така обучение на преподавателите за да се прилагат нови технологии, както и ново технологично и образователно оборудване.

Системата за управление по Фар беше реформирана през 1998 г. и 1999 г. за да се подобри скоростта, ефикасността, ефективността и прозрачността на дейностите по Фар. Последният доклад за преглед през 2000 г. прецизира още повече тези основни структури на управление и запълва празнините по пътя към присъединяване и структурните фондове. Първо, управлението може да бъде изцяло децентрализирано от 2002 г., ако бъдат изпълнени точните предварителни условия, предвидени в Правилника за Координация 1266/99. Второ, изработването на програмите по Фар може да премине на многогодишна основа, ако се осъществяват подкрепящи стратегии. Трето,

---

направленията, включени през 1997 г. ще продължат при нарастваща роля на Делегациите, по-нататъшно канализиране на процедурите и накрая, нарастване значението на управлението за подобряване на резултатите от проектите по Фар при изграждането на институциите, инвестиции в съответствия на ЕС и в икономическа и социална еднородност.

Въпреки че изпълнението на програмите по Фар в България е задоволително като цяло, необходимо е властите да подобрят възможностите си да съдействат на Комисията за подобряване на дейността и стратегически при изработване на програмите и развитието на приоритетните проекти. Това важи в частност за области, включващи координация на междуведомствено равнище и с донори, и при сътрудничеството с деловите среди и с гражданското общество. Изработването и прилагането на програмите по Фар следва да бъде интегрирано по-тясно с политиката и административните структури на министерствата. Необходимо е да се положат усилия за намаляване на текучеството на кадрите и де се осигурят подходящи средства за сключване на договори, технически и финансови аспекти на осъществяването на проектите.

Относно САПАРД през м. септември 2000 г. Планът за развитие на земеделието и селските райони в България получи благоприятна оценка от Комитета СТАР (Управителния комитет на ЕС за земеделските структури и развитието на селските райони). Планът в момента се приема от Комисията. Основните цели на плана са да подобри ефикасността на земеделското производство и насърчаването на конкурентноспособен хранително-вкусов сектор и устойчиво развитие на селските райони в съответствие с най-добрите практики по опазване на околната среда. Постановлението за създаването на разплащателна агенция по САПАРД беше прието от Министерския съвет през м. юли 2000 г. и незабавно влезе в сила. Държавният фонд «Земеделие» (ДФЗ) беше определен като разплащателна агенция по САПАРД и е отговорен за уреждането на ко-финансирането на проектите на ЕС, както и за управлението на краткосрочните и средносрочните национални кредити за земеделските стопани. България напредва уверено към изграждането на функционираща разплащателна агенция по САПАРД. През 2000 г. индикативните средства, определени за България по САПАРД са 52 милиона Евро.

Що се отнася до програмата ИСПА, която влезе в действие през 2000 г. в подкрепа на големи проекти в областта на околната среда и транспорта, индикативните средства, определени за България са между 83 и 125 милиона Евро годишно, които ще бъдат разпределени поравно между двата сектора. Вече са разработени стратегическите документи и проект за газопровод. В резултат на обсъждане с българските власти Комисията даде съгласие през 2000 г. да се концентрира върху два проекта в транспортния сектор: реконструкция на пътищата по линията на основните транспортни коридори и новият терминал на летище София. В сектора на околната среда се извършва подготвителна работа по пречиствателни станции за отпадъчни води в София и басейна на река Марица и градски сметища. Прието е постановление, в съответствие с което Главно управление «Регионално развитие и административно и териториално устройство» в Министерството на регионалното развитие и строителството отговаря за изработването на регионалната политика, съдейства за подготовка на законодателството и на програмите и осъществяването на проектите по Фар за икономическа и социална еднородност. Все пак междуведомствената координация както на национално, така и на регионално равнище все още не е изцяло ефикасна и следва да ѝ се отдели повече внимание.

Осъществяването на проектите от ИСПА ще следва същата институционална рамка както програмата Фар, като Националният фонд и Министерството на финансите ще следят за цялостното финансово управление и няколко изпълнителни агенции ще отговарят за техническото изпълнение.

За програмното и финансово управление на САПАРД ще се прилага различна система, отразяваща правилата на ЕАГГФ (Европейския фонд за земеделско ръководство и гарантиране) и се основава на подход за пълна децентрализация чрез акредитирана изпълнителна и разплащателна агенция.

Побратимяване

Едно от основните предизвикателства, пред които са изправени страните-кандидатки е необходимостта от укрепване на техния административен капацитет за приемане и прилагане на законодателството на ЕС (acquis). През 1998 г. Европейската комисия предложи да мобилизира значителни човешки и финансови ресурси, за да им помогне в тази насока, чрез побратимяване на ведомства и агенции. Богатият опит на страните-членки е предоставен сега на страните-кандидатки, по линия на дългосрочното изпращане на държавни служители от страните членки и съпътстващи ги краткосрочни мисии на специалисти. Благодарение на силната подкрепа и ответна реакция от страните-членки на ЕС се осъществяват 107 партньорства по побратимяване, финансирани от Фар-1998 и включващи всички страни-кандидатки и почти всички страни-членки. По Фар-1999 се осъществяват допълнителни 107 проекта и програмния бюджет за Фар-2000 включва други 148 проекта за побратимяване. По предварителни оценки около 250 проекта по побратимяване ще бъдат осъществени във всички страни-кандидатки за целия период. В началото побратимяването основно беше фокусирано в приоритетните сектори като земеделие, околна среда, обществени финанси, правосъдие и вътрешни работи и подготвителни мерки за структурните фондове. Сега то покрива всички сектори в изпълнение на законодателството на ЕС (acquis).

За България, изцяло или частично чрез побратимяване, са осъществени единадесет проекта по програмата Фар-1998 и осем по програмата Фар-1999. Побратимяването отново ще бъде важна съставна част от програмата Фар-2000, като ще допринесе за осъществяването на единадесет проекта. Те се разпростират в широк кръг от сектори, включващи икономическата реформа, приемането и прилагането на законодателството на ЕС в областта на вътрешния пазар и околната среда, укрепване на правовия ред, защита на уязвимите групи, и засилването на финансовия контрол в общественния сектор.

Преговори/скрининг

Аналитичният преглед на законодателството на ЕС (acquis) – (скрининг) беше завършен за България до началото на 2000 г. за законодателството на ЕС за земеделието и тези части от правосъдието и вътрешните работи, които не бяха обхванати преди това. През първата половина на 2000 г. скринингът беше актуализиран за 23 глави за да бъдат отчетени най-новите развития в законодателството на ЕС и прогресът в последно време. Преговорите бяха официално започнати на двустранната междуправителствена конференция, която се състоя на 15 февруари 2000 г. През м. март 2000 г. започнаха преговори по същество по шест глави от законодателството на ЕС: наука и изследователска дейност, образование и обучение, малки и средни предприятия, култура и политика в аудио-визуалната област, външни отношения, и обща външна политика и политика за сигурност. Конференцията по присъединяването през м. юни 2000 г. реши временно да бъдат закрити 4 от тези глави (наука и изследователска дейност, образование и обучение, малки и средни предприятия, и обща външна политика и политика за сигурност).

В съответствие с препоръката на Комисията Председателството предложи през втората половина на 2000 г. да започнат преговори за други пет глави: свободно движение на капитали, корпоративно право, статистика, далекосъобщения, защита на потребителите и здравеопазване.

Актуално развитие на отношенията по Европейското споразумение за асоцииране (включително двустранни търговски отношения)

Съветът за асоцииране проведе своето заседание на 10. Октомври 2000 г. Заседанието на Комитета за асоцииране бе проведено на 4. Октомври 2001 г. Различните подкомитети продължиха да функционират като форуми за дискусии на експертно равнище.

Съвместният парламентарен комитет, съставен от представители на българския и на Европейския парламент, проведе три заседания - през ноември 2000, и през март и октомври 2001 г.

Съвместният икономически и социален консултативен комитет проведе заседания през ноември 2000г. и през март и ноември 2001 г.

Делът на Европейската общност в общия външнотърговски обмен на България спадна от 52,1 % от общия износ през 1999 г. на 51,1 % през 2000. Делът на Европейската общност от общия внос спадна от 48,4 % на 44,0 %. Основните експортни стоки на България за Общността бяха необлагородени метали, текстилни изделия и машини, а основният внос от ЕС включваше машини, текстилни изделия и химически продукти.

По отношение на селскостопанските стоки, през юли 2000 г. в предварителен порядък, до сключването на Допълнителен протокол към Европейското споразумение за асоцииране, влезе в сила ново споразумение с България за реципрочни концесии. В резултат на това споразумение около 66 % от традиционния селскостопански внос на ЕС от България става безмитен, докато 51 % от селскостопанския износ на ЕС за България е освободен от мита. В момента се подготвя втори кръг от двустранни преговори за търговска либерализация, която да обхване по-чувствителни стоки, търговията с които в момента е в ниски обеми, особено поради високата степен на митническа защита.

Предходното двустранно споразумение между Общността и България за търговията с вина изтече на 31 декември 2000 г. През ноември 2000 г. се постигна договореност по споразумение за търговията с вина и спиртни напитки, включващо търговски преференции и взаимна защита на наименованията на вината и запазените марки на спиртни напитки. До приемане на новите договорености като Допълнителен протокол към Европейското споразумение за асоцииране търговските преференции по споразумението се прилагат в предварителен порядък, считано от 1 януари 2001г.

Преговорите по преработените селскостопански продукти са приключени на техническо ниво и се обсъждат в Съвета.

Преговорите по Споразумение за свободна търговия с риба и рибни продукти продължават. През октомври 2000 г. по отношение на България (наред с няколко други страни) бе заявена жалба във връзка с антидъмпингов внос на уреа. Разследването приключи и през юли 2001 г. бе постигната договореност за временно приемане на гаранции по отношение на цената. През септември 2001 г. бе въведено окончателно антидъмпингово мито за внос от България (наред с други страни) на талашит.

Партньорство за присъединяване/ Национална програма за приемане на достиженията на правото на ЕО (acquis)

През декември 1999 г. бе приет актуализиран вариант на "Партньорство за присъединяване".

Неговото изпълнение се разглежда в раздел Г на настоящия доклад. В приложение към настоящия Редовен доклад е включено предложение на Европейската комисия за ново актуализиране на Партньорство за присъединяване.

През юни 2001 г. България представи актуализираната си Национална програма за приемане на достиженията на правото на ЕС (*acquis*), в която се излага стратегията за присъединяване, включително мерките за изпълнение на приоритетите по "Партньорство за присъединяване" (вж. по-долу раздел Г).

Помощ от Общността

За подпомагане на страните-кандидатки от Централна и Източна Европа съществуват три предприєдинителни инструмента, финансирани от Общността: програмата "Фар"; програмата "САПАРД", която подпомага развитието на селското стопанство и на селските райони и програмата "ИСПА", която финансира инфраструктурни проекти в областта на околната среда и транспорта. Тези програми концентрират подкрепата си за постигане на приоритетите от Партньорствата за присъединяване, които целят да помогнат на страните-кандидатки да изпълнят критериите за членство.

За периода 2000-2002 г. общите финансови суми, отпуснати за България възлизат годишно на 100 милиона евро по Фар, 53 милиона по САПАРД и между 83 и 125 милиона евро по ИСПА.

Извън отпуснатите годишно по ФАР суми България получава по ФАР допълнително финансиране в контекста на постигнатата през ноември 1999 г. договореност за закриване на блокове 1-4 на АЕЦ Козлодуй преди изтичане на експлоатационния им срок. Споразумението предвижда допълнително финансиране по ФАР в размер на 200 милиона евро за периода 2000 - 2007 г. при условие на спазване на определени условия. Фондовете, управлявани в голяма степен от ЕБВР, са за извеждане от експлоатация и свързаните с това мерки в енергийния сектор.

От 1989 г. насам програмата ФАР предоставя помощ на страните от Централна и Източна Европа за преодоляването на периода на дълбок икономически и социален преход и на политически промени. Настоящата "предприєдинителна" ориентация на ФАР бе въведена през 1997 г. в отговор на решението на Европейския съвет от Люксембург за стартиране на процеса на разширяване.

ФАР предоставя на страните-кандидатки от Централна и Източна Европа подкрепа в области като институционално изграждане (около една трета, от отпусканите по ФАР средства), инвестиции за укрепване на регулаторната инфраструктура, необходима за подsigуряване на прилагането на правото на ЕС (също така около една трета от отпусканите средства) и инвестиции за преодоляване на икономическото и социално неравенство (останалата една трета от средствата по ФАР).

Подкрепата обхваща съфинансиране на техническа помощ, "побратимяване" и проекти за инвестиционна подкрепа и цели да подпомогне страните-кандидатки в усилията им за приемане на достиженията на правото на ЕС (*acquis*) и за укрепване на институциите, необходими за неговото прилагане и съблюдаване. По този начин се помага на страните-кандидатки и за изграждането на механизми и институции, задължителни за усвояването на Структурните фондове след присъединяването; така оказваната помощ е съпътствана от ограничен брой мерки (инвестиции или на основата на безвъзмездно отпускани помощи) с регионална или тематична насоченост.

За периода 1990-1999 по програмата ФАР за България са били отпуснати около 1 000 милиона евро, а за 2000 г. - 151 милиона евро.[1] По програмата ФАР 2001 за България са отпуснати 82, 8 милиона евро по Националната програма, съсредоточени за постигането на следните приоритети:

» Икономическа реформа и приемане и прилагане на достиженията на правото на ЕС (*acquis*): проекти за укрепване на централната банка, насърчаване на ликвидните инвестиции в

средноголеми предприятия от частния сектор, подобряване на фитосанитарния и ветеринарен контрол, повишаване на риболовните стандарти, прилагане в областта на околната среда на директивата SEVESO и повишаване на безопасността на корабоплаването (11 милиона евро);

» Икономическо и социално сближаване: инвестиционни проекти с акцент върху развитието на малките и средни предприятия и на туристическия сектор, мерки, свързани с пазара на труда и социалната политика, инфраструктури, свързани с бизнеса, и проект за институционално изграждане, свързано с укрепване на капацитета за разработване на ESF проекти (37 милиона евро)

» Укрепване на държавната администрация: проекти за стратегическо планиране и координация, прилагане на реформата на държавната администрация, разработване на стратегия за набиране и обучаване на кадри за съдебната система, борба с прането на пари, облекчаване на процедурите по фалита, укрепване на националната агенция "Митници" и агенцията за бежанците, подобряване на селскостопанската статистика и укрепване на управлението на фондовете на ЕС (15 милиона евро)

» Етническа интеграция и гражданско общество: проекти за интегрирането на ромското население, гарантиране на етническите малцинства достъп до здравно обслужване, борба със социалната дезинтеграция, развитие на самоиздържащо се и динамично гражданско общество и повишаване на професионалните стандарти в журналистиката (7 милиона евро).

Допълнителни 28 милиона евро са отпуснати по програми за трансгранично сътрудничество, основно свързани с инфраструктурни проекти на границите на България с Гърция и Румъния. Още 70 милиона евро са отпуснати за извеждане от експлоатация на атомни мощности и свързаните с това мерки в рамките на специално учредените фондове в контекста на разбирателството за затваряне на блокове 1-4 на АЕЦ Козлодуй преди изтичане на експлоатационния им срок, плюс 7 милиона евро по хоризонталната програма за ядрена безопасност.

България участва със съответните ползи от това в многонационални и хоризонтални програми, финансирани по ФАР, като например TAIEХ (Бюрото за техническа помощ и информационен обмен) и програмата за малки и средни предприятия.

България участва или възнамерява да се присъедини към следните програми и агенции на Общността: Алтнер, Борба срещу рака, Митници 2000, Ида II, e-content, Предприятия и предприемачество, Фискалис, Равенство на половете, Здравен мониторинг, Леонардо да Винчи II, Медиа плюс, Заболявания, свързани със замърсяването на околната среда, Предотвратяване на СПИН, Сейф, Сократ II и Младеж. България участва и в Пета рамкова програма за изследвания, технологическо развитие и демонстрационни дейности. ФАР оказва съдействие за поемане на част от разходите по участието в тези програми и агенции. С цел да се облекчат юридическите процедури на Общността и по този начин да се подсигури бъдещето участие на България в програмите на Общността в процес на приемане е решение на Съвета за асоцииране ЕС - България, в което се определят основните принципи за подобно участие.

След ратифицирането и влизането в сила на съответното споразумение, формалното участие на България в Европейската агенция по околната среда ще започне през януари 2002 г.

Като цяло резултатите от приложението на ФАР в България са положителни. В редица важни

области като икономическата и структурната реформа, модернизацията на обществените институции, укрепването на съдебната система и засилването на граничния контрол, приемането и прилагането на достиженията на правото на ЕС (*acquis*), важни въпроси, свързани със социалното сближаване и закрилата на уязвимите групи, е осъществен ефективен трансфер на ноу-хау, оборудване и на финансови средства. Подкрепата по ФАР за развитието на селското стопанство и малките и средни и предприятия подпомогна разработването на секторни стратегии и създаването на институционални и финансови механизми за предприятията в тези сектори.

Примерите за успешни проекти по ФАР включват:

» Институционалното укрепване на граничната полиция бе подкрепено с проект по ФАР 1999 (3 милиона евро). Използвайки комбинация от помощ по линия на "побратимяването" и инвестиции в ново оборудване, проектът допринесе съществено за укрепване на способността на полицията за контрол и охрана на границите на България.

» Хармонизацията на митническото законодателство бе подкрепена с проект по ФАР 1998 (1 милион евро). С помощта на партньор по "побратимяването" повечето митнически директиви и регламенти на ЕС са успешно интегрирани в българското законодателство.

» Създаването и оборудването на агенция САПАРД в България бе подкрепено от поредица интервенции по ФАР, осъществени от консултанти и експерти по СИГМА. България бе първата страна- кандидатка, която през май 2001 г. получи частична акредитация за своята агенция САПАРД, което позволи да започне прилагането на програмата.

Докладът-преглед на ФАР от 2000 г. утвърждава предприсъединителната насоченост на програмата и подчертава необходимостта от подпомагане на страните-кандидатки в подготовката им за усвояване на структурните фондове. Докладът предвижда на първо място възможност за пълно децентрализиране на управлението на средствата по ФАР от 2002 г. нататък, ако са изпълнени строгите предпоставки, определени в Координационния регламент 1266/99. На второ място, предвижда се възможност за преминаване към програмиране по ФАР на многогодишна основа, ако са налице съответните подкрепящи стратегии. На трето място, новият подход, въведен към ФАР през 1997 г. продължава при нарастване на ролята на Делегациите, по-нататъшно опростяване на процедурите и повишаване на значението, което се отдава на постигане на достоверен и измерим ефект от ФАР проектите по институционално изграждане, инвестиции в съответствие с достиженията на правото на ЕО (*acquis*) и икономическо и социално сближаване.

По отношение на САПАРД, Комисията одобри през октомври 2000 г. българският Национален план за развитие на земеделието и селските райони. Оперативната програма, възлизаща на около 808,3 милиона евро общо, от които 371,2 милиона евро ще се финансират по САПАРД, има четири основни насоки: подобряване на производството, преработката и маркетинга на селскостопански и горски продукти, както и на преработката и маркетинга на рибни продукти в съответствие с достиженията на правото на ЕС (*acquis*); насърчаване на екологичното земеделие и опазване на околната среда; хармонично развитие на селските райони с цел закрила и укрепване на икономиката и общностите от тези райони; и инвестиции в човешки ресурси и техническа помощ. Многогодишното финансово споразумение между Комисията и България, с което се определят правилата за прилагане на САПАРД, бе подписано през декември 2000 г., а Годишното финансово споразумение, в което са заложили финансовите ангажименти на Общността за 2000 г. бе

подписано през февруари 2001 г. и влезе в сила през април 2001 г.

Държавният фонд "Земеделие" бе определен като агенция по САПАРД и носи отговорността за организиране на съфинансирането на проектите на ЕС, както и за управляването на краткосрочни и средносрочни национални кредити за земеделските стопани. През май 2001 г. България стана първата страна, която получи от Комисията частична акредитация за своите структури по САПАРД за прилагане на три от мерките по програмата (инвестиции в селскостопански холдинги, преработка и маркетинг и разнообразяване на икономическите дейности), а скоро след това бяха извършени и първите плащания. Средствата по САПАРД за България за 2000 г. възлизат на 53 милиона евро.

По отношение на ИСПА през 2000 г. бяха приети национални стратегии за развитие на транспорта и на околната среда, които послужиха като основа за определяне на приоритетни проекти. Във връзка с транспортната инфраструктура ударението пада върху изграждане на основните трансевропейски коридори, развиване на граничните връзки, включително новия мост над река Дунав, електрификация на железниците и реконструкция на летището в София. В областта на околната среда основните приоритети са свързани с качеството на водите (подсигуряване на питейна вода и пречистване на отпадъчните води), преработката на отпадъци и замърсяването на въздуха. За прилагането на проектите по ИСПА вече са създадени административни структури и процедури от страна на българските власти. Отпуснатата за България сума по ИСПА (104 милиона евро) бе одобрена през 2000 г. в подкрепа на следните проекти: реконструкция и разширяване на летище София, рехабилитация на транзитни пътища (отсечки от основни трансевропейски коридори), градски водопречиствателни станции в Стара Загора и Димитровград и шест регионални депа за битови отпадъци в Монтана, Русе, Перник, Севлиево, Силистра и Созопол.

България получава сега около 300 милиона евро годишно като безвъзмездна помощ от Общността, което съответства на над 2 % от БВП на страната. Програмирането, усвояването, мониторингът и оценяването на толкова мащабна помощ, отпускана главно въз основа на проекти, както и подсигуряването на стабилни системи за финансово управление и контрол е истинско предизвикателство за българската държавна администрация. Като следва да се отчете значителен напредък в това отношение, включително ранното акредитиране на агенцията по САПАРД, следва да се каже, че са необходими сериозни по-нататъшни усилия за подсигуряване на административен капацитет, адекватен за ефективното управляване на помощта от Общността. На етапа на програмиране българските власти демонстрират нарастващо проактивен подход при идентифицирането на стратегически приоритети. Но има какво да се желае за подсигуряването на това, така идентифицираните приоритети да прерастат в зрели проекти, министерствата да сътрудничат повече помежду си, както и с външни участници по проектите, и донорските помощи да се координират по-ефективно. На етапа на усвояване на помощта в много области има нужда от укрепване на системите за финансово управление и контрол и на капацитета за управление на проектите. Необходими са усилия за намаляване на текучеството на кадрите и за подсигуряване на адекватно обезпечаване на контракуването, на техническите и финансови аспекти по реализирането на проектите. На етапите на мониторинг и оценка, новосъздадените механизми трябва да заработят по-ефективно, така че все по-голям процент от проекти да се извежда до успешен край и да се вадят систематично поуки от успеха и грешките в миналото. Разрешаването на тези проблеми ще изисква значителни и трайни инвестиции в ключови части от държавната администрация.

Побратимяване

Едно от основните предизвикателства, което продължава да стои пред страните-кандидатки е необходимостта да укрепят административния си капацитет за прилагане и съблюдаване на достиженията на правото на ЕО (acquis). През 1998 г. Европейската комисия излезе с предложение да бъдат мобилизирани значителни човешки и финансови ресурси, за да се помогне на страните-кандидатки в това отношение посредством побратимяване между администрации и агенции. Богатият опит на държавите-членки се предоставя сега на страните-кандидатки по линия на дългосрочно прикрепяне на държавни служители от държавите-членки в комбинация с краткосрочно командироване на мисии от експерти и организиране на обучение.

В началото процесът на побратимяване бе концентриран в приоритетни сектори като селско стопанство, околна среда, държавни финанси, правосъдие и вътрешни работи и подготвителни мерки за структурните фондове. Сега той покрива всички сектори по достиженията на правото на ЕС (acquis).

В периода 1998-2000 г. Общността финансира общо 372 проекта по побратимяване, основно в сферата на селското стопанство, околната среда, държавните финанси, правосъдието и вътрешните работи и подготовката за управление на структурните фондове. Това са основните приоритетни сектори, идентифицирани в Партньорствата за присъединяване. Но чрез побратимяване е работено и по други важни области от достиженията на правото на ЕО (acquis), т. напр. социална политика, борба срещу наркотрафика, транспорт и регулации в сферата на телекомуникациите.

Благодарение на сериозната подкрепа и готовност за сътрудничество на държавите-членки на ЕС 103 партньорства за побратимяване, финансирани по ФАР 1998 г. и включващи всички страни-кандидатки и почти всички държави-членки, са на етап на приключване или вече са завършили. Още 124 проекта се реализират по ФАР 1999, а в програмирането по ФАР 2000 са залегнали още 145 проекта по побратимяването. Програмирането по ФАР 2001 предвижда 131 проекта по побратимяването във всички страни-бенефициенти по ФАР, плюс Кипър и Малта. В допълнение на страните-кандидатки бе предоставена възможност да черпят от опита на държавите-членки в рамките на "мини-побратимяването", когато се налага да решават конкретно дефинирани и строго определени проблеми, възникващи в хода на преговорите и налагащи определена адаптация. Съвкупният брой на действащите проекти във всички страни-кандидатки към всеки един момент се оценява на около 250.

България има 11 проекта по ФАР 1998, 15 по ФАР 1999 и 14 по ФАР 2000, които са свързани изцяло или частично с побратимяване. Побратимяването ще продължи да бъде съществен елемент в програмирането на ФАР 2001, като броят на проектите може да достигне десет. Те покриват широк спектър от сектори, включително ветеринарен контрол и контрол по риболова, прилагане на достиженията на правото на ЕС (acquis) в областта на околната среда, укрепване на централната банка и на агенция "Митници", опростяване на процедурите по банкрута, борба с прането на пари и подобряване на безопасността на корабоплаването.

Преговори/аналитичен преглед на законодателството

Аналитичният преглед (скрининг) на достиженията на правото на ЕС (acquis) се провеждаше в рамките на заседанията на Комитета за асоцииране и на подкомитетите.

След откриването на преговорите започнаха дискусиите по същество по отделни глави от достиженията на правото на ЕО (acquis) и към октомври 2001 г. са открити преговори по 21 глави. До края на септември 2001 година бяха временно затворени следните 11 глави: Свободно движение на капитали, Дружествено право, Риболов, Статистика, Малки и средни предприятия, Наука и изследвания, Образование и обучение, Култура и аудиовизуална политика, Защита на

потребителите и тяхното здраве, Външни отношения, Обща външна политика и политика на сигурност.

Актуално развитие на отношенията по Европейското споразумение за асоцииране, включително двустранни търговски отношения

България продължава да спазва задълженията си по Европейското споразумение за асоцииране и допринася за безпроблемното функциониране на различните съвместни институции.

Съветът по асоцииране проведе заседание през ноември 2001 г. Заседанието на Комитета по асоцииране бе проведено през юли 2002 г. Системата на подкомитетите продължава да функционира като форум за технически дискусии.

Съвместният парламентарен комитет, включващ от представители на българското Народно събрание и на Европейския парламент, проведе заседание през юни 2002 г. Съвместният консултативен комитет заедно с Икономически и социален комитет проведе заседание през април 2002 г. През юли 2002 г. Съветът по асоцииране прие решение за създаването на Съвместен консултативен комитет между представители на българската страна и Комитета на регионите. Продължава да расте относителният дял на Европейската общност в общия външнотърговски обмен на България. Търговският обмен с ЕО през 2001 г. се увеличи с 19.4 % спрямо 2000 г. и достигна до 51,6 % от външнотърговския обмен на страната. През 2001 г. износът за ЕО се увеличи с 13 % в сравнение с 2000 г., като достигна 54.8 % (3.4 млрд евро) от общия обем на българския износ. Основните български промишлени стоки за износ в ЕО бяха метали (мед и желязо) и текстил (шивашка промишленост). Сред износът на български селскостопански стоки за ЕО водещо място заемаха виното, месото, слънчогледовото семе и тютюнът. През 2001 г. вносът от ЕО нарасна с 24.9 % спрямо 2000 г. и достигна 49.4 % (3.8 млрд евро) от общия обем на българския внос. Основните вносни стоки бяха автомобили и фармацевтични изделия. Селскостопанският внос включваше главно хранителни стоки, фуражи, алкохол и спиртни напитки.

В съответствие със споразумението в резултат от първия кръг от търговските преговори в областта на селскостопанския сектор (прието самостоятелно до подписването на Допълнителен протокол към Европейското споразумение по асоцииране) приблизително 58 % от селскостопанския внос от България в ЕО и 82 % от селскостопанския износ на ЕО за България са безмитни или ползват преференциални мита (търговски данни средно за периода 1998-2000 г.).

В края на 2001 г. започнаха преговори за по-нататъшна либерализация, която да обхване по-чувствителните сектори, в които обемът на търговския обмен засега е малък главно поради високата степен на митническа защита.

По отношение на преработените селскостопански стоки са договорени допълнителни взаимни търговски облекчения и през първата половина на 2002 г. беше сключено споразумение. Приетото от Съвета по асоцииране споразумение влезе в сила през септември 2002 г. То обхваща по-нататъшни търговски облекчения по отношение на вноските мита и квотите.

Преговорите за сключване на споразумение за свободна търговия с риба и рибни продукти са почти приключени.

Във връзка с правилата за произход България участва в паневропейската зона за кумулативен произход, като прие и приложи измененията и допълненията към многостранните договорени правила за произход между преференциални търговски партньори (Европейски съюз, ЕФТА, ЦЕФТА и Турция), считано от 1 януари 2002 г.

През октомври 2000 г. срещу България (и още няколко държави) беше подадена антидъмпингова жалба във връзка с вноса на урея. Разследването приключи и окончателните мита бяха

възстановени от януари 2002 г. През май 2002 г. бяха наложени окончателни антидъмпингови мита за горещо валцована ламарина. България предприе защитно разследване срещу ЕО във връзка с вноса на урея.

През март 2002 г. в отговор на предприетите от САЩ протекционистични мерки, които значително ограничиха достъпа до американския пазар и породиха риск от съществени отклонения в търговията, ЕС приложи временни защитни мерки с всеобщо действие върху вноса на определени стоманени изделия. Мерките бяха частично потвърдени през септември 2002 г.

Партньорство за присъединяване

Актуализираният вариант на Партньорството за присъединяване беше приет през януари 2002 г. Неговото изпълнение се разглежда в раздел Г на настоящия доклад.

План за действие за укрепване на административния и съдебен капацитет

Както беше обявено в Стратегията за разширяването на Комисията от 2001 г., през пролетта на 2002 г. Комисията и България съвместно разработиха План за действие за укрепване на административния и съдебен капацитет на България, по който беше постигнато общо разбиране през април. В тази връзка като отправна точка послужи приетият през януари актуализиран вариант на Партньорство за присъединяване.

Целта на Плана за действие е съвместно да се определят по-нататъшните стъпки, които България следва да направи, за да постигне адекватно равнище на административния си и съдебен капацитет към датата на присъединяване и да гарантира, че всички необходими мерки в тази връзка са предприети, като България получава целева помощ в областите от най-голямо значение за функционирането на разширения ЕС. Поради тази причина Планът за действие е ключов инструмент за постигане на общата цел на ЕС и България – да се гарантира, че подготовката на страната за членство се изпълнява максимално ефективно и в рамките на предвидените срокове. Изпълнението на Плана за действие се разглежда в раздел Г на настоящия доклад.

Национална програма за приемане на достиженията на правото на ЕС (acquis)

По време на отчетния период няма актуализация на Националната програма за приемане на достиженията на правото на ЕС (acquis).

Помощ от Общността

За подпомагане на страните-кандидатки от Централна и Източна Европа в подготовката им за присъединяване съществуват три предприежителни инструменти, финансирани от Европейската общност: Програмата ФАР; Програмата САПАРД, която подпомага развитието на селското стопанство и на селските райони и Програмата ИСПА, която финансира инфраструктурни проекти в областта на околната среда и транспорта. Тези програми съсредоточават подкрепата си върху постигането на приоритетите на Партньорствата за присъединяване, които целят да помогнат на страните-кандидатки да изпълнят критериите за членство.

За периода 2000-2002 г. общата финансова помощ, отпускана на България всяка година, възлиза на около 100 милиона евро по ФАР, 53 милиона по САПАРД и между 83 и 125 милиона евро по ИСПА.

От 1989 г. насам Програмата ФАР предоставя помощ на страните от Централна и Източна Европа за преодоляване на периода на фундаменталния икономически и социален преход и на политически промени. Настоящата "предприежителна" ориентация бе възприета през 1997 г. в отговор на решението на Европейския съвет в Люксембург за започване на настоящия процес на разширяване. Програмата ФАР предоставя на страните-кандидатки от Централна и Източна Европа подкрепа в институционалното изграждане, инвестиции за укрепване на регулаторната инфраструктура,

необходима за подsigуряване на привеждането в съответствие с достиженията на правото на ЕС (acquis) и инвестиции в икономическата и социалната кохезия. Подкрепата обхваща съфинансиране на техническа помощ, "побратимяване" (туининг) и проекти за инвестиционна подкрепа, за подпомагане на тези страни в усилията им да приемат достиженията на правото на ЕС (acquis) и да укрепват институциите, необходими за неговото въвеждане и прилагането на достиженията на правото на ЕС (acquis). Програма ФАР също така помага на страните-кандидатки в изграждането на механизми и институции, необходими за усвояването на Структурните фондове след присъединяването и така оказваната помощ е съпътствана от ограничен брой мерки (инвестиции и програми за безвъзмездно отпускани помощи) с регионална или тематична насоченост. В контекста на Плановите за действие за укрепване на административния и съдебен капацитет особено внимание се обръща на въпроса за институционалното изграждане и свързаните с него инвестиции за осигуряване на съответствието с правото на ЕС (acquis). През 2002 г. Комисията мобилизира специална финансова помощ възлизаща на 250 млн евро успоредно с усилията на преговарящите страни извън предвидените за всяка една участваща в Програмата ФАР страна годишни средства, което означава, че през 2002 г. общият размер на помощта от Европейската общност за укрепване на административния и съдебен капацитет на преговарящите страни достигна около 1 млрд евро. Извън отпусканите годишно по Програмата ФАР суми България получава допълнително финансиране от ФАР в рамките на постигнатата през ноември 1999 г. договореност за предварителното закриване на първите четири блока на АЕЦ "Козлодуй". Тази договореност предвижда допълнително финансиране от Програмата ФАР в размер на 200 млн евро за периода 2000-2007 г., ако се спазват определени условия. Средствата се използват за извеждане от експлоатация и свързаните с това мерки в енергетиката и се управляват главно от ЕБВР. По линия на Програмата ФАР на България са отпуснати 1 млрд. евро за периода 1992-1999 г., 146 млн. евро през 2000 г. и 110.8 млн. евро през 2001 г.[2]. Програма ФАР за 2002 г. за България предвижда да се отпуснат 72 млн. евро за Националната програма и още 22.9 млн. евро от допълнителните средства за институционално изграждане по линия на Програма ФАР. Програма ФАР за 2002 г. е насочена към следните приоритети:

Икономическа реформа и приемане и прилагане на достиженията на правото на ЕС (acquis):

- » проекти за подобряване на стопанската среда и подпомагане чрез предприсъединителната стратегия за селското стопанство и институционалното изграждане;

- » фитосанитарен и ветеринарен контрол и тестове за спонгоформена енцефалопатия по говедата;

- » дружествено право;

- » политика на конкуренцията;

- » защита на потребителите и тяхното здраве;

- » либерализация на газовия сектор;

- » управление на влажни зони;

-
- » оценка на националното съответствие (24 млн евро);

Икономическа и социална кохезия:

- » проекти за насърчаване на младежката заетост;
- » развитие на екотуризма;
- » подкрепа на реформата в професионалното образование и обучение.

Освен това беше предвидена неразпределена сума за институционално изграждане, чиято главна цел е да се подпомогнат институционалните промени и укрепването на капацитета в подкрепа на стратегията на България за преход към структурните фондове (14 млн. евро);

Укрепване на държавната администрация:

- » проекти за изпълнение на стратегията за съдебната реформа;
- » борба срещу корупцията (четири проекта);
- » укрепване на прокуратурата;
- » укрепване на капацитета на човешките ресурси в държавната администрация;
- » разработване на митнически стандарти и практики и граничен контрол;
- » изпълнение на Националния шенгенски план за действие;
- » укрепване на граничния контрол и управление;
- » подобряване на регионалната статистика;
- » разработване на данъчни стандарти и практики (36 млн. евро);

Етническа интеграция и гражданско общество:

- » проекти за насърчаване на по-активно и устойчиво гражданско общество;
- » насърчаване на социалното развитие в райони с малцинствено население в неравностойно положение (8 млн. евро).

Допълнителна помощ в размер на 28 млн. евро е отпусната за програми за презгранично сътрудничество главно за инфраструктурни проекти по границите на България с Гърция и Румъния. България също така участва и ползва средства по линия на финансирани от ФАР многостранни и хоризонтални програми като например Бюрото за техническа взаимопомощ и обмен на информация, програмата за малки и средни предприятия, СИГМА и програмата за ядрена безопасност. Освен това България в момента участва в следните програми и агенции на Общността, които ползват средства по линия на Програма ФАР: Култура, Митници 2002, Многогодишна програма за

предприятия и предприемачество, Европейско цифрово съдържание за глобалните мрежи, Европейска агенция по околната среда, Леонардо да Винчи II, Медиа плюс, Сократ II и Младеж. България участва и в Петата рамкова програма за научни изследвания, включително ЕВРАТОМ. Програмата ФАР оказва съдействие за поемане на част от разходите по участието в тези програми и агенции. С цел да се облекчат правни процедури на Общността и по този начин да се улесни бъдещето участие на България в програмите на Общността в процес на приемане е решение на Съвета по асоцииране ЕС - България, в което се определят основните принципи за подобно участие.

Като цяло резултатите от дейността на Програмата ФАР в България са положителни. В редица важни области като селското стопанство, митниците, граничната полиция, публичните финанси и околната среда е реализиран ефективен трансфер на ноу-хау, оборудване и финансови средства. Подкрепата на ФАР в митническата област укрепи действията на митниците и тяхното управление, като положи основите за изпълняваните в момента от българското правителство реформи и усъвършенствания.

В България Програма ФАР изигра особено важна роля в следните направления:

- » Подкрепа за институционалното изграждане и сближаването на законодателството по отношение на качеството на въздуха чрез договор за "побратимяване" (туининг) на стойност 550 хиляди евро. Проектът беше полезен с подробния си анализ и програмата за подобряване на качеството на въздуха в община Перник. Той допринесе за разпространението на знания за оценката и управлението на качеството на въздуха и може да се възпроизведе и на други места;

- » ЕС отпусна около 600 000 евро по Програма ФАР за 1998 и 1999 г. за подкрепа на системите за идентификация на животните и ветеринарен контрол, както и за подпомагане на идентификацията, регистрацията и контрола върху движението на говедата. Постигнатите досега резултати значително подобриха наблюдението на епидемиологичната обстановка в България във връзка с говедата, което има първостепенно значение за възобновяването на неограничената търговия с ЕО;

- » Създаването и оборудването на агенция САПАРД в България бе подкрепено от поредица проекти по ФАР, изпълнени от консултанти и експерти на СИГМА. България бе първата страна-кандидатка, която през май 2001 г. получи частична акредитация за своята агенция САПАРД, което създаде условия за започване на програмата.

Прегледът по ФАР за 2000 г. потвърди предприеждинителната насоченост на Програмата и подчерта необходимостта от подпомагане на страните в подготовката им за усвояване на структурните фондове. Започналите през 1997 г. тенденции се запазват, като се засилва ролята на делегациите на Комисията, усъвършенстват се процедурите и се обръща все по-голямо внимание на проверимия и количествено измерим ефект от проектите по Програма ФАР за институционално изграждане, инвестиции в прилагането на достиженията на правото на ЕС (*acquis*) и икономическата и социална кохезия.

Освен това Прегледът предвижда възможности за по-нататъшна децентрализация на управлението на ФАР чрез премахване на изискването за ех ante одобрение от страна на делегациите на Комисията в тръжните процедури и договарянето. За целта трябва да бъдат изпълнени строги изисквания за управлението на програмите, финансовия контрол и структурите в областта на

публичните финанси. Във всяка преговаряща страна трябва да се създаде разширена система за децентрализирано изпълнение (РСДИ) не по-късно от датата на присъединяване. В отделните държави се формират работни групи на високо равнище за наблюдение на процесите успоредно с други важни процедурни стъпки в подготовката за присъединяване.

Комисията одобри българската Програма САПАРД през октомври 2000 г. Примерните суми по САПАРД за България през 2002 г. възлизат на 54.6 млн. евро по цени от 2002 г. (отпуснати средства през 2001 г.: 54 млн. евро по цени от 2001 г.).

Оперативната програма се основава на четири приоритета:

- » подобряване на производството, преработка и маркетинг на селскостопански и горски продукти, както и на преработката и маркетинга на рибни продукти в съответствие с достиженията на правото на ЕС (acquis);

- » насърчаване на екологичното земеделие и опазване на околната среда;

- » хармонично развитие на селските райони с цел закрила и укрепване на икономиките и общините на тези райони; инвестиции в човешки ресурси и техническа помощ.

Многогодишното финансово споразумение (МФС), с което се определят правилата за прилагане на САПАРД, бе подписано през декември 2000 г. Годишното финансово споразумение (ГФС), в което са заложили финансовите ангажименти на Общността за 2000 г., влезе в сила през април 2001 г. ГФС за 2001 г. беше подписано през февруари 2002 г. То ще влезе в сила, когато България уведоми Комисията за изпълнението на всички необходими национални формалности.

За изпълнението на САПАРД отговарят следните структури: Националният фонд към Министерството на финансите управлява средствата по САПАРД под ръководството на националния ръководител на програмата (НРП) и отговаря за националната акредитация на агенция САПАРД; за компетентни органи са определени министрите на финансите и земеделието; Държавният фонд "Земеделие" (ДФЗ) е определен за агенция по САПАРД, която отговаря за изпълнението на програмата и изплащането на финансовите помощи на бенефициентите; управляващ орган е Министерството на земеделието.

България беше първата страна-кандидатка, чиято агенция по САПАРД получи акредитация и временно възлагане на управленски правомощия (Решение на Комисията от май 2001 г.).

Първоначалният мандат на агенцията включва напълно децентрализирано изпълнение на три от единадесетте мерки по Програма САПАРД (които обхващат 61 % от предоставените за България средства и насочват инвестиции към земеделски стопанства, преработка и маркетинг и диверсификация на стопанската дейност).

По сметката на САПАРД в евро в Националния фонд беше преведено първоначалното плащане в размер на 13 млн. евро. До май 2002 г. бяха извършени допълнителни плащания на стойност 1.4 млн. евро. Към 2002 г. агенцията по САПАРД е получила 258 молби за проекти, подадени от потенциални бенефициенти и е одобрила договори за изпълнение на 156 избрани проекта, които ангажират държавна подкрепа в размер на около 20.7 млн. евро.

Управляващият орган е създал Комитет за мониторинг, който досега е провел три заседания. Програмната рамка на ИСПА се определя от националните стратегии за развитие на транспорта и околната среда, разработени от българските власти съгласувано с Комисията. По отношение на транспортната инфраструктура особено внимание се обръща на изграждането или модернизацията

на основните трансевропейски мрежи и развитието на граничните връзки. Приоритетите включват модернизация на железопътната инфраструктура по приоритетните участъци на коридорите по ТИНА (ТИНА: Оценка на потребностите от транспортна инфраструктура) – пет от десетте приоритетни коридора по ТИНА преминават през територията на България. По такъв начин ще се постигнат по-високи скорости и по-добро обслужване, както и приключване на реконструкцията и модернизацията на основни участъци на магистралите по паневропейските транспортни коридори. Що се отнася до околната среда, българското правителство насочва усилията си към подобряване на качеството на водите. Други приоритетни насоки са управлението на градските отпадъци и замърсяването на въздуха.

През 2001 г. бяха одобрени три проекта с екологична насоченост: пречиствателни станции за отпадъчни води в Горна (12.5 млн. евро) и Пазарджик (12.4 млн. евро) и пречиствателна станция за отпадъчни води в Благоевград (8.5 млн. евро). През 2001 г. бяха одобрени два транспортни проекта: модернизация и електрифициране на железопътния участък между Пловдив и Свиленград (153 млн. евро) и проект за техническа помощ във връзка с моста над река Дунав (железопътен и автомобилен) (5 млн. евро).

Изпълнението на проекти по Програма ИСПА в България напредва мудно, а някои от агенциите, които изпълняват програмата, разполагат с ограничен капацитет. Одитът на системите за финансово управление и контрол през декември 2001 г. доведе до някои препоръки за укрепване на структурите и подобряване на процедурите. Трябва да се подготвят достатъчен брой предложения за проекти, така че да се постигне пълна готовност за усвояване на средства по ИСПА. Техническа помощ от ИСПА може да се ползва за всички подготвителни етапи на проектите, включително технически, финансови и икономическите обосновки и оценяване на околната среда. В момента България върви към разширена децентрализация (РДСИ) по ИСПА.

Цялата (средносрочна) сума за България вече е отпусната. Размерът е 210.8 млн. евро (104 млн. евро за 2000 г. и 106.8 млн. за 2001 г.). За 2002 г. размерът на отпуснатите средства ще бъде между 87.1 млн. евро и 130.7 млн. евро.

Побратимяване (туининг)

Едно от основните предизвикателства, които продължават да стоят пред страните-кандидатки е необходимостта от укрепване на административния и съдебен капацитет за въвеждане и прилагане на достиженията на правото на ЕС (acquis). През 1998 г. Европейската комисия започна да мобилизира значителни човешки и финансови ресурси, с цел подпомагане на страните-кандидатки в това отношение посредством побратимяване между администрации и агенции. През 2001 г. Комисията обърна още по-голямо внимание на институционалното изграждане чрез Плановите за действие за укрепване на административния и съдебен капацитет.

С помощта на побратимяването (туининг) богатият опит на държавите-членки се предоставя на страните-кандидатки чрез дългосрочно прикрепяне на държавни служители в комбинация с краткосрочно командироване на мисии от експерти и организиране на обучение.

За периода 1998-2001 г. Общността финансира общо 503 проекта за побратимяване (туининг). За периода 1998-2000 г. проектите бяха насочени към приоритетните области, определени в Партньорствата за присъединяване: селското стопанство, околната среда, държавните финанси, правосъдие и вътрешни работи и подготовката за управление на структурните фондове. Но от 2000 г. чрез побратимяване (туининг) е работено и по други важни области от достиженията на правото на ЕС (acquis), т. напр. социална политика, борба срещу наркотрафика, транспорт и регулации в сферата на телекомуникациите. Побратимяването (туининг) вече обхваща всички сектори, свързани

с достиженията на правото на ЕС (acquis).

Благодарение на сериозната подкрепа и готовност за сътрудничество на държавите-членки на ЕС по ФАР 1998 г. бяха финансирани 103 Партньорства за побратимяване, които включваха всички страни-кандидатки и почти всички държави-членки. Тези първи проекти вече са приключили. Още 123 проекта се реализират по ФАР 1999, а в програмирането по ФАР 2000 са залегнали още 146 проекта по побратимяването (туининг). Програмирането по ФАР 2001 предвижда 131 проекта по побратимяването (туининг) във всички страни-бенефициенти по ФАР, плюс Кипър и Малта. Програмирането за 2002 г. предвижда 119 проекта за побратимяване, които вече са разработени и одобрени за изпълнение. Планират се още много проекти, които следва да бъдат одобрени и изпълнението им следва да започне до края на 2002 г. Тук се включват проектите за побратимяване (туининг), посочени в Плановите за действие за укрепване на административния и съдебен капацитет в преговарящите страни. Според оценките във всеки момент се изпълняват около 300 проекта за побратимяване в страните-кандидатки като цяло. Освен това страните-кандидатки имат допълнителната възможност да черпят от опита на държавите-членки чрез т.нар. "мини-побратимяване" (туининг лайт) – механизъм за изпълнение на внимателно подготвени проекти с ограничен обхват, които възникват в хода на преговорите, когато се налага адаптиране.

България има 11 проекта по ФАР 1998, 15 по ФАР 1999, 14 по ФАР 2000 и 12 по ФАР 2001, които са свързани изцяло или частично с побратимяване (туининг). Побратимяването ще продължи да бъде съществен елемент в програмирането на ФАР 2002, като броят на проектите може да достигне около 15. Те покриват широк спектър от сектори, включително подобряване (туининг) на стопанската среда, селско стопанство, развитие на селските райони, ветеринарен контрол, дружествено право, политика на конкуренцията, защита на потребителите и тяхното здраве, екотуризъм, укрепване на съдебната власт и администрацията, борба срещу корупцията и граничен контрол.

Преговори

България постигна целите, залегнали в заключенията на Европейския съвет в Лаакен, да бъдат отворени всички преговорни глави през 2002 г. Това се осъществи по време на испанското председателство през първата половина на 2002 г.

Към края на септември 2002 г. бяха временно затворени следните 22 глави: Свободно движение на стоки, Свободно движение на хора, Свободно предоставяне на услуги, Свободно движение на капитали, Дружествено право, Рибарство, Данъчна политика, Финансов контрол, Икономически и валутен съюз, Статистика, Социална политика и заетост, Индустриална политика, Малки и средни предприятия, Наука и изследвания, Образование и обучение, Телекомуникации и информационни технологии, Култура и аудиовизия, Защита на потребителите и тяхното здраве, Митнически съюз, Външни отношения, Обща външна политика и политика на сигурност, Институции.

Актуално развитие на двустранните отношения

България продължава да спазва задълженията си по Европейското споразумение за асоцииране и допринася за гладкото функциониране на различните съвместни институции.

Съветът по асоцииране проведе заседание през м. ноември 2002 г. Заседанието на Комитета по асоцииране бе проведено през м. юли 2003 г. Системата на под-комитетите продължава да функционира като форум за технически дискусии.

Съвместният парламентарен комитет, включващ представители на българското Народно събрание и Европейския парламент, проведе заседание през м. април 2003 г.

Беше разработена Пътна карта за присъединяване в тясно сътрудничество с България и тя бе приета през м. ноември 2002 г. Ревизирано Партньорство за присъединяване беше прието от Съвета през м. май, 2003 г. Повече подробности относно този инструмент могат да бъдат открити в Част Г на настоящия доклад.

В качеството си на страна-кандидатка за присъединяване към ЕС, България беше поканена да участва като наблюдател в междуправителствената конференция за бъдещата институционална архитектура на ЕС.

Продължава да расте делът на Европейската общност във външнотърговския обмен на България. Търговският обмен с ЕО през 2002 г. се увеличи с 4 % спрямо 2001 г. и достигна до 52,7 % от външнотърговския обмен на България. През 2002 г. износът за ЕО се увеличи с 3 % в сравнение с 2001 г., като достигна 55.9 % (3.44 млрд. евро) от общия обем на износа на България. Основните български промишлени стоки за износ в ЕО бяха текстил и облекла, желязо и стомана. Основните български селскостопански стоки за износ в ЕО бяха зърнени храни, слънчогледовото семе, маслодайни растения и месо. През 2002 г. вносът от ЕО нарасна с 5% спрямо 2001 г. и достигна 50,4 % (4,13 млрд. евро) от общия обем на българския внос. Основните вносни стоки бяха месо, животински и растителни мазнини, плодове и ядки.

Нов консолидиран Допълнителен протокол за селскостопански обмен влезе в сила през м. юни, след приемането от страна на Съвета на министрите на ЕС през м. април, 2003 г. Този протокол, който отразява резултатите от преговорите за "двойна изгода" приключили през м. октомври 2002 г, разширява процеса на либерализация към сектори, в които пазарната закрила е била съществена (напр. зърнени храни, млечни произведения, говеждо и овче месо) и в които България има съществени интереси, свързани с износа. Той обхваща търговия на стойност 300 млн. евро. Въз основа насоките за преработени селскостопански продукти, дадени от Съвета през м. октомври 2002 г., няколко преговорни срещи вече се състояха с България, насочени към сключване на споразумение преди края на годината.

Споразумението за свободна търговия на риба и рибни продукти, сключено между ЕО и България влезе в сила през м. март 2003 г. През м. септември 2002 г., ЕС прие дефинитивни мерки за закрила относно вноса на някои стоманени продукти, с действие спрямо всички. Тези мерки са абсолютният минимум, необходим за защита на производителите на стомана в ЕС срещу сериозни вреди, дължащи се на нарастващия внос в резултат от протекционизма на САЩ, който постигна най-високата си точка с приемането на защитните мерки на САЩ през м. март 2002 г. Въз основа на решение на Съвета от м. май, 1997 г. изменено с решение на Съвета от м. септември 2002 г. и мисията за техническа оценка, проведена през м. септември 2002 г., Комисията беше натоварена да открие официални преговори с България по Протокол към Европейското споразумение за оценка за съответствие и приемане на промишлени продукти. Тези преговори бяха открити.

Помощ от Общността

За подпомагане на страните-кандидатки от Централна и Източна Европа в подготовката им за присъединяване съществуват три предприсъединителни инструмента, финансирани от Европейската общност: Програмата ФАР; Програмата САПАРД, която подпомага развитието на селското стопанство и на селските райони и Програмата ИСПА, която финансира инфраструктурни проекти в областта на околната среда и транспорта. Тези програми съсредоточават подкрепата си върху постигането на приоритетите на Партньорствата за присъединяване, които целят да помогнат на страните-кандидатки да изпълнят критериите за членство.

Програма ФАР предостави помощ от 1,35 млрд. евро за България през периода 1992-2002, включваща 122,9 млн. евро през 2002 г. За годините 2000-2003, общата финансова помощ за България възлезе на около 155 млн. евро годишно от ФАР, приблизително 55 млн. евро от САПАРД, и между 83 и 125 млн. евро от ИСПА.

Програма ФАР предоставя подкрепа за институционално изграждане, инвестиции за укрепване на регулаторната инфраструктура, необходима за подsigуряване на привеждането в съответствие с достиженията на правото на ЕС (*acquis*) и инвестиции в икономическата и социалната кохезия.

Програма ФАР също така помага на страните-кандидатки в изграждането на механизми и институции, необходими за усвояването на Структурните фондове след присъединяването и така оказваната помощ е съпътствана от ограничен брой мерки (инвестиции и програми за безвъзмездно отпускани помощи) с регионална или тематична насоченост.

Извън отпусканите годишно по Програма ФАР суми България получава допълнително финансиране от ФАР в рамките на постигнатата през м. ноември 1999 г. договореност за предварително закриване на първите четири блока на АЕЦ "Козлодуй". Тази договореност предвижда допълнително финансиране от Програмата ФАР в размер на 200 млн. евро за периода 2000-2006 г., ако се спазват определени условия. Средствата се използват за извеждане от експлоатация и свързаните с това мерки в енергетиката и се управляват главно от ЕБВР.

Програма ФАР за 2003 г. за България се състои от отпуснати 122.9 млн. евро за Националната програма и още отпуснати средства за извеждане от експлоатация. Програма ФАР за 2003 г. е насочена към следните приоритети:

- » Политически критерии: проекти за Съвет за електронни медии, развитие на гражданско общество, здравеопазване и образование на ромите и грижи за детето и психично здраве (9 млн. евро);

- » Вътрешен пазар и икономически критерии: проекти за Държавната агенция по метрология и технически надзор, Агенцията по туризма, многостранен подход и безопасност на храните (8 млн. евро);

- » Изпълнение на други задължения съгласно достиженията на правото на ЕС: проекти за ветеринарен граничен контрол, селско стопанство, морски транспорт, заетост, социална политика, образование, енергетика и околна среда (23 млн. евро);

- » Правосъдие и вътрешни работи: проекти за граждански и наказателни процедури, информационна технология за реформата на съдебната система, полицейска академия, мобилни гранични звена и агенция за настаняване на бежанци (14 млн. евро);

» Административна реформа и финанси: проекти за реформа на държавната администрация, подготовка за изграждане на институция за структурните фондове, митници и финансов контрол (19 млн. евро);

» Икономическа и социална кохезия: проекти за алтернативна заетост, водоснабдяване на туристически зони и регионално развитие (11 млн. евро);

Допълнителна помощ в размер на 28 млн. евро е отпусната за програми за транс-гранично сътрудничество главно за инфраструктурни проекти по границите на България с Гърция и Румъния. Предвид бъдещите външни граници на ЕС, програма за Съоръжения по външните граници от 3,12 млн. евро беше предоставена през 2003 г. за изготвяне на нови програми за транс-гранично сътрудничество от 2004 г., и напред между България и Турция, Сърбия, Черна гора и БЮРМ. България също така участва и ползва средства по линия на финансирани от ФАР многостранни и хоризонтални програми като например Бюрото за техническа взаимопомощ и обмен на информация (ТАІЕХ), програмата за малки и средни предприятия, СИГМА и програмата за ядрена безопасност. Освен това България в момента участва в следните програми и агенции на Общността: Механизъм за гражданска защита, Култура 2000, Митници 2007, Предприятия и предприемачество, Европейска агенция по околната среда, ФИСКАЛИС 2007, Леонардо да Винчи II, Медиа плюс, Сократ II и Младеж. България участва и в Шестата рамкова програма за научни изследвания, включително ЕВРАТОМ. Програма ФАР оказва съдействие за поемане на част от разходите по участието в тези програми и агенции. С цел да се облекчат правните процедури на Общността и по този начин да се улесни бъдещето участие на България в програмите на Общността, през м. ноември 2002 г. бе прието решение от Съвета по асоцииране ЕС - България, в което се определят основните условия за подобно участие.

Като цяло резултатите от дейността на Програмата ФАР в България са положителни. В редица важни области като селското стопанство, публичната администрация, митниците, граничната полиция, финансирането на общественния сектор и околната среда е реализиран ефективен трансфер на ноу-хау, оборудване и финансови средства.

В България Програма ФАР изигра особено важна роля в следните направления:

» минимализиране на социалните последици от икономическото реструктуриране чрез създаване на подкрепящи местни работни места в бивши стоманодобивни и миньорски региони чрез схема за предоставяне на помощ на стойност 12 млн. евро. Общият брой от 109 осъществени проекта в 5 региона на страната доведе до създаване на 2950 възможности за работа, където 20 % от незаетите лица запазват работата си след приключване на проекта. В допълнение, проектът беше използван като средство за създаване на административен капацитет на българските институции, включени в управлението на Схемите за предоставяне на помощи за икономическа и социална кохезия.

» По туининг проект на стойност 1,5 млн. евро на програма ФАР-2001, БНБ получава подкрепа от френската и датската централни банки. Проектът стартира през м. октомври 2002 г. и постигнатите досега резултати показват, че това помага да се консолидира водещата роля на БНБ в развитието на банковия сектор за засилване на административния й капацитет и за насочване на дейности с оглед присъединяването й към Европейската система на централните банки.

» Изпълнението на средно-срочната стратегия и реструктурирането на Министерството на финансите бяха подкрепени чрез техническа помощ в размер на 2,3 млн. евро. В резултат на това, Информационната система за финансово управление започна да действа и беше създадена Школа за обществени финанси. В допълнение, функциите на различните дирекции и отдели бяха ясно разграничени, сътрудничеството в рамките на министерството беше подобро, както и общият административен капацитет на Министерството на финансите беше засилен.

Програма ФАР позволява разширена децентрализация на управлението, която води до отмяна на изискването за одобрение ex ante от страна на Делегациите на Комисията за търгове и договори. Този подход беше почертан отново в Пътната карта за България. За да бъде възможно това, следва да бъдат спазвани стриктни предварителни условия, обхващащи програмното управление, финансовия контрол и структурите, свързани с общественото финансиране. Разширена система за децентрализирано изпълнение (EDIS) следва да бъде внедрена най-късно в края на 2004 г. България предприе подготовката за EDIS в съответствие с четирите стъпки, изложени в "Пътна карта към EDIS за ИСПА и ФАР". България започва първия етап, който се очаква да приключи в края на 2003 г.

Комисията одобри програма САПАРД за България през м. октомври 2000 г. Посочената сума от Общността за САПАРД в България за 2003 г. е 56,1 млн. евро. Сумата за 2002 г. беше 55,6 млн. евро.

Многогодишното финансово споразумение (МФС), с което се определят правилата за прилагане на САПАРД, бе подписано през м. декември 2000 г. Годишното финансово споразумение (ГФС), за 2003 г. беше подписано през м. юли 2003 г.

България беше първата страна-кандидатка, която има своя акредитирана агенция САПАРД, която получава временно право на управление. Първоначалният ѝ мандат включваше осъществяването на напълно децентрализирана основа на три от 11 мерки по програма САПАРД ("инвестиции в селскостопански обекти", "преработка и маркетинг на селскостопански и рибни продукти" и "разграничаване на икономически дейности"). През м. август 2003 г. агенцията беше акредитирана за осъществяването на следните мерки: "създаване на групи на производителите", "обновяване на села", "професионално обучение", "извънградска инфраструктура", "горско стопанство", "техническа помощ" и под-мярка "пазари за продажба на едро". С акредитацията на тези мерки, агенцията управлява 92% от сумата, която е на разположение на България по програмата. Първоначално плащане на вноса от ЕС от 13 млн. евро беше направена към националния фонд през м. май, 2001 г. Допълнителни плащания от 19 млн. евро бяха направени за разходите, декларирани от страна на България от стартирането на програмата до средата на м. септември 2003 г. По време на този период, Агенция САПАРД одобри 751 проекта, включващи около 125,3 млн. евро обществена подкрепа. (ЕС предостави 94 млн. евро от тази сума). От тези проекти 263 са изпълнени и общата субсидия от 34,7 млн. евро (от които вноската на ЕС е 26 млн. евро) е била изплатена на бенефициентите.

Комитет за мониторинг е създаден от Органа на управление, който е заседавал 4 пъти. Рамковата програма ИСПА се регулира от стратегии за околна среда и транспорт, изготвени от българските власти по споразумение с Комисията. Тези стратегии следва да бъдат преразгледани през 2003 г. В случая на транспортната инфраструктура, ударението се поставя на приключването, или осъвременяването на най-важните транс-европейски мрежи и развитието на гранични връзки. Приоритетите включват осъвременяване на железопътната инфраструктурата съгласно

приоритетните участъци на коридорите по програма Оценка на нуждите на транспортната инфраструктура (TINA), така че да позволят по-високи скорости, да подобрят услугите и да приключат изграждането и модернизацията на главните магистрални участъци в същите коридори. В областта на околната среда, българското правителство се концентрира върху подобряване качеството на водата чрез инвестиции в управлението на водните отпадъци, канализационните системи и водоснабдяването. Управлението на отпадъците в градовете и замърсяването на въздуха са също приоритетни области.

Шест проекта за околна среда и един проект за транспорт бяха одобрени през 2002 г. Изпълнението на проектите ИСПА в България се осъществява бавно като отразява размера и сложността на проектите и ограничените капацитети на някои от изпълнителните агенции. Техническа помощ с изпълнението е включена в разходите за проектите ИСПА като в същото време широкообхватни мерки за засилване на съответните органи също са в процес на осъществяване. Бяха извършени различни оценки на слабостите в капацитета. Одитът на финансовото управление и контролните системи, извършен през м. декември 2001 г. беше последван от други през м. октомври 2002 г. и м. юни 2003 г. Бяха направени препоръки за засилване на структурите и подобряване на процедурите, а в някои случаи бяха изпълнени от страна на българските власти. Подготвя се подходяща редица от проекти, за да има готовност за пълно предприемане на бъдещо разпределяне на средства по ИСПА. Техническа помощ от ИСПА е на разположение на всички подготвителни етапи на проектите, включително изследвания на техническата, финансовата и икономическата приложимост и оценка на околната среда. Стратегия за разширената децентрализация (EDIS) по изпълнението на ИСПА беше приета през 2002 г. и напредва договарянето за първия етап.

Пълното разпределение за България беше извършено през 2000 г. и 2001 г. (104 млн. евро и съответно, 106,8 млн. евро), но имаше малък недостатък през 2002 г. в резултат на закъсняло и относително слабо кандидатстване за подпомагане, особено в сектора околна среда. Бюджетното задължение през 2002 г. беше 104,5 млн. евро и индикативното разпределение за 2003 г. ще бъде около 110 млн. евро.

Побратимяване (Туининг)

Едно от основните предизвикателства, които продължават да стоят пред страните-кандидатки е необходимостта от укрепване на административния и съдебния капацитет за въвеждане и прилагане на достиженията на правото на ЕС (*acquis*). През 1998 г. Европейската комисия започна да мобилизира значителни човешки и финансови ресурси, с цел подпомагане на страните-кандидатки в това отношение посредством механизма на туининг между администрации и агенции. Комисията обърна още по-голямо внимание на институционалното изграждане чрез Плановите за действие за укрепване на административния и съдебния капацитет и чрез разработване на Пътна карта за България.

Чрез процеса на туининг, финансиран от програма ФАР, богатият опит на държавите-членки се предоставя на страните-кандидатки чрез дългосрочно прикрепване на държавни служители в комбинация с краткосрочно командироване на мисии от експерти и организиране на обучение. В допълнение, страните-кандидатки могат да изготвят експертни оценки чрез Туининг лайт и обмен на механизъм за експертни оценки в подкрепа на проекти с ограничен обхват.

За България 64 проекта бяха предоставени за периода 1998-2002 г. Туинингът отново ще бъде важен елемент на програмата за 2003 г., допринасящ за резултатите на около 16 проекта. Те обхващат редица сектори, включително административна реформа и капацитет, съдебна реформа,

околна среда, Структурни фондове и Кохезионния фонд, финанси, енергетика, безопасност на храните, електронни медии и транспорт.

Преговори

Преговорите с България започнаха през м. февруари 2000 г. Всичките 30 Глави по достиженията на правото на ЕС бяха отворени. От тях 26 бяха временно затворени. Остава да бъдат приключени следните Глави: Конкуренция, Земеделие, Регионална политика и координиране на структурните инструменти, Финансови и бюджетни въпроси. Преговорите продължават на основата на същите принципи, които са ръководели преговорите по присъединяването досега, като всяка страна се оценява по собствените ѝ заслуги.

Index

Chapter 1 : Резюме	p. 1
Chapter 2 : 1998	p. 4
Chapter 3 : 1999	p. 6
Chapter 4 : 2000	p. 11
Chapter 5 : 2001	p. 17
Chapter 6 : 2002	p. 24
Chapter 7 : 2003	p. 32
Съдържание	p. 38